

ДЕКЕМВРИ, 2014

ДОКЛАД ЗА ПОСЛЕДВАЩА
ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА РАЗГРАД
ЗА ПЕРИОДА 2007-2013 г.

„ИНСТИТУТ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ“ ЕООД

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

СЪДЪРЖАНИЕ:

СЪДЪРЖАНИЕ:	1
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	3
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ	5
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФИГУРИ	5
I. УВОД	7
1. Нормативно основание за извършване на последващата оценка	7
2. Цели и задачи на разработване на последващата оценка.....	8
II. ФАЗИ, ПОДХОДИ И МЕТОДИ НА ПРОВЕЖДАНЕ НА ОЦЕНКАТА	10
III. УПРАВЛЕНИЕ, МОНИТОРИНГ И НАБЛЮДЕНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ	16
1. Междинна оценка на Областна стратегия за развитие на област Разград 2007-2015 г. 16	
2. Междинна оценка на Общинския план за развитие на община Разград	16
2007-2013 г.	16
3. Мониторинг и наблюдение на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г.	18
IV. ИНФОРМАЦИЯ, ПУБЛИЧНОСТ И ПАРТНЬОРСТВО НА ОПР НА ОБЩИНА РАЗГРАД 2007-2013 Г.	22
V. ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ И УСТОЙЧИВОСТТА НА РЕЗУЛТАТИТЕ	25
1. Оценителен въпрос V.1. Каква е степенята на постигане на Приоритет 1?.....	26
2. Оценителен въпрос V.2. Каква е степенята на постигане на Приоритет 2?.....	30
3. Оценителен въпрос V.3. Каква е степенята на постигане на Приоритет 3?.....	37
4. Оценителен въпрос V.4. Каква е степенята на постигане на Приоритет 4?.....	43
5. Оценителен въпрос V.5. Каква е устойчивостта на осъществените инвестиции?.....	47
VI. ОЦЕНКА НА ОБЩОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ	48
1. Оценителен въпрос VI.1. Каква е оценката на въздействието по отношение на демографските индикатори?	48
2. Оценителен въпрос VI.2. Каква е оценката на въздействието по отношение на индикаторите за пазара на труда?.....	50

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

3. Оценителен въпрос VI.3. Каква е оценката на въздействието на Приоритет 1 „Развитие и повишаване конкурентноспособността на общинската икономика“?	52
4. Оценителен въпрос VI.4. Каква е оценката на въздействието на Приоритет 2 „Планово изграждане, рехабилитация и модернизация на общинската инфраструктура“?	58
5. Оценителен въпрос VI.5. Каква е оценката на въздействието на Приоритет 3. „Подобряване на условията за живот в общината“?	63
6. Оценителен въпрос VI.6. Каква е оценката на въздействието на Приоритет 4. „Развитие и укрепване на институционалната среда и обществени партньорства“?	71
VII. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ	73
1. Оценителен въпрос VII. 1. Каква е ефективността (сравнителна ефективност) и ефикасността (икономическа ефективност) на използваните ресурси?	73
2. Оценителен въпрос VII. 2. Каква е полезността на използваните ресурси?	77
3. Оценителен въпрос VII. 3. Каква е икономичността на използваните ресурси?	78
VIII. ОСНОВНИ ФАКТОРИ, ОКАЗАЛИ КЛЮЧОВО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР НА ОБЩИНА РАЗГРАД ЗА ПЕРИОДА 2007-2013 г.	79
IX. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТНОСНО ПРОВЕЖДАНЕТО НА ПОЛИТИКАТА ЗА РЕГИОНАЛНО И МЕСТНО РАЗВИТИЕ	86
ПРИЛОЖЕНИЯ	91

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ГИС	Географски информационни системи
ДИ	Други източници (фондове и други финансови инструменти)
ЕИП	Европейско икономическо пространство
ЕС	Европейски съюз
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните фондове на ЕС
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗРР	Закона за регионалното развитие
КБ	Проект „Красива България“; Министерство на труда и социалната политика
МКВП	Междуведомствена комисия за възстановяване и подпомагане
МО	Междинна оценка
МОН	Министерство на образованието и науката
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройство
МСП	Малки и средни предприятия
МФ	Министерство на финансите
МФК	Международен фонд „Козлодуй“
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОБ	Общински бюджет
ОПАК	Оперативна програма „Административен капацитет“ 2007 – 2013 г.
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“ 2007 – 2013 г.
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007 – 2013 г.
ОПРКБИ	Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007 – 2013 г.
ОПРСР	Оперативна програма „Развитие на сектор „Рибарство“ 2007 – 2013 г.
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007 – 2013 г.
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ПО	Последваща оценка
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионално развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2007 – 2013 г.
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПЧП	Публично–частно партньорство
РПР	Регионален план за развитие
СИФ	Социално–инвестиционен фонд

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

СЦР	Северен централен район
СРМ	Свободни работни места
ТСУ	Териториално и селищно устройство
ФЕС	Фондове на Европейския съюз (ЕФРР, ЕСФ, КФ, ЕЗФРСР, ЕФМДР)
ЦБ	Централен бюджет
ЧФФ	Частни фондове, фирми.
ШАРС	Швейцарска агенция за развитие и сътрудничество

Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Методика за качествена оценка на количествени показатели	25
Таблица 2. Основни демографски показатели за община Разград	49
Таблица 3. Данни за трудовия пазар в община Разград за периода 2007-2013 г.	50
Таблица 4. Реализация на програмите за обучение и заетост в община Разград за периода 2007-2013 г.	51
Таблица 5. Нетни приходи по икономически отрасли (в хил. лева)	53
Таблица 6. Разходи за придобиване на ДМА по отрасли (в хил. лева)	54
Таблица 7. Групи предприятия, в зависимост от броя на заетите (бр.)	55
Таблица 8. Основни индикатори за развитието на туризма в община Разград	56
Таблица 9. Основни показатели за земеделието в община Разград	58
Таблица 10. Стратегически индикатори за интегриране на глобалните цели по околната среда	59
Таблица 11. Основни индикатори за техническа инфраструктура и околна среда	60
Таблица 12. Основни индикатори в сферата на образованието	63
Таблица 13. Основни индикатори в сферата на здравеопазването	66
Таблица 14. Ефективност и ефикасност на приоритетите в изпълнение на ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г.	74

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФИГУРИ

Фигура 1. Разпределение на жителите и заинтересованите страни, взели участие в анкетното проучване, проведено в периода септември-октомври 2014 г по групи	11
Фигура 2. Разпределение на общинските служители и съветници, взели участие в анкетното проучване, проведено в периода септември-октомври 2014 г по групи	11
Фигура 3. Дейности по управление на ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г.	21
Фигура 4. Оценка на степента на информираност за целите, мерките, дейностите за развитие на общината, включени в ОПР 2007-2013 г.	22
Фигура 5. Оценка на достатъчността на информацията спрямо потребностите и интересите	23
Фигура 6. Оценка на осигуряването на заетост за жителите и нови работни места в община Разград	52
Фигура 7. Оценка на развитието на бизнеса и предприемачеството в община Разград ..	55
Фигура 8. Оценка на развитието на туризма в община Разград	57
Фигура 9. Оценка на благоустрояването и сигурността на публичните пространства в община Разград	61
Фигура 10. Оценка на развитието на техническата инфраструктура в община Разград ..	62
Фигура 11. Оценка на екологичното състояние и рискове в община Разград	62
Фигура 12. Оценка на достъпността и качеството на образованието в община Разград ..	64
Фигура 13. Оценка на развитието на човешките ресурси в община Разград	65

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Фигура 14. Оценка на достъпността и качеството на здравеопазването в община Разград	67
Фигура 15. Оценка на достъпността и качеството на социалните услуги в община Разград	68
Фигура 16. Оценка на интегрирането на уязвими групи в община Разград	68
Фигура 17. Оценка на развитието на културния живот в община Разград	69
Фигура 18. Оценка на опазването на културните и природните ценности в община Разград	70
Фигура 19. Оценка на развитието на спорта в община Разград	71
Фигура 20. Оценка на развитието на административния капацитет в община Разград	72
Фигура 21. Оценка на развитието на общината от 2007 г. до момента	73
Фигура 22. Съотношение на изпълнение на приоритетите в ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г. спрямо планираното	75
Фигура 23. Източници на финансиране на ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г.	76
Фигура 24. Оценка провежданата политика за регионално и местно развитие на община Разград	77
Фигура 25. Оценка на степента на влияние на влизането на България в ЕС и достъпът до финансови средства от европейски фондове върху положителното развитие на общината	79
Фигура 26. Оценка на степента на влияние на влизането на България в ЕС и достъпът до финансови средства от европейски фондове върху положителното развитие на общината	80
Фигура 27. Оценка относно проектната активност на общинска администрация Разград за устойчиво развитие на територията	83
Фигура 28. Оценка относно проектната активност на заинтересованите страни в община Разград за устойчиво развитие на територията	84
Фигура 29. Оценка на заинтересоваността и участието на местната общност във връзка с провежданите дейности по реализация на ОПР 2007-2013 г.	85

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

I. УВОД

Настоящият доклад представя резултатите от Последващата оценка на Общинския план за развитие (ОПР) на община Разград 2007-2013 г. Изготвен е от „Институт за управление на програми и проекти“ ЕООД (Изпълнител) в изпълнение на Договор с Община Разград и в съответствие с нормативните разпоредби, регулиращи провеждането на регионална политика в Република България и изискването последващата оценка да се разработва от експерти, които са независими от органа на изпълнение на ОПР на община Разград 2007-2013 г. – Кмета на Община Разград и органа за наблюдение на изпълнението – Общински съвет – Разград.

1. Нормативно основание за извършване на последващата оценка

Общинският план за развитие на община Разград за периода 2007-2013 г. е бил основополагащ, стратегически, динамичен документ и важен инструмент при формирането и провеждането на устойчиво и балансирано местно развитие в посочената територия за дадения период. Документът е очертавал средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината за период от седем години. Предмет на анализ и оценка са постигнатите резултати в процеса на изпълнение на стратегиите и плана за развитие с фокус ефективността и ефикасността на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионално и местно развитие. В чл. 34, ал. 1 от Закона за регионалното развитие, се регламентира извършването на последваща оценка не по-късно от една година след изтичането на периода на действие на стратегическите планове и в частност на Общинския план за развитие. Съгласно чл. 34, ал. 2 от същия нормативен акт последващата оценка включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Последващата оценка предоставя информация за ефективността и ефикасността на провежданата политика, като съществена част от нея заемат индикаторите за оценка на

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

изпълнението и мерките за мониторинг и контрол. Целта на тази оценка е да се прецени въздействието от изпълнението на общинския план и да се подобри процеса на планиране за следващия период, като се отчетат както постигнатия напредък, така и негативните ефекти.

2. Цели и задачи на разработване на последващата оценка

Последващата оценка на изпълнението на стратегическите документи представлява неразделна част от цикъла на стратегическо регионално планиране. Тя има за цел не само да констатира нивото на постигане на заложените цели, приоритети и мерки в стратегическия документ, но и да послужи като коректив на цялостния процес на развитие и управление на територията. Тази външна и независима оценка дава една добра основа за качествено планиране и последващо надграждане, както и препоръки за последващо актуализиране на ОПР на община Разград за периода 2014-2020 г.

Продуктът от реализацията на дейността ще подобри процеса на разработване на местни стратегически документи, които ще действат през следващия програмен период.

Чрез заключителните оценки се прави рекапитулация на цялостната реализация на политиката/програмата, на получените резултати и осъществените въздействия. Те имат за цел да установят как са използвани обществените ресурси, каква е ефикасността на извършените интервенции, в каква степен са постигнати предвидените цели. Анализират се факторите за постигнатия успех или провал, устойчивостта на резултатите и въздействията на политиката/програмата. Правят се обобщени изводи, които могат да бъдат валидни и при реализацията на други сходни политики или програми.

Оценката на въздействията е изключително сложен процес. Външните мониторинг и оценка се извършват от независими от Общинска администрация – Разград експерти на други юридически лица. По този начин се осигурява по-голяма степен на обективност, независимост, откритост и прозрачност за процеса на оценяване и неговите резултати.

За постигането на целите на последващата оценка и с оглед на нормативните разпоредби са изпълнени следните задачи:

- Представяне на резултатите от наблюдението и мониторинга на ОПР 2007-2013 г.;
- Извършена оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите на ОПР на община Разград 2007-2013 г.;

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- Извършена оценка на общото въздействие на ОПР на община Разград 2007-2013 г.;
- Извършена оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси на ОПР на община Разград 2007-2013 г.;
- Представени изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

При изготвянето на последващата оценка Изпълнителят е взел предвид и съблюдавал изискванията на Закона за регионалното развитие и на Правилника за неговото прилагане и координирал разработването на последващата оценка с Възложителя (Община Разград).

Основните критерии, които са използвани при последващата оценка, са критериите за ***приложимост, обоснованост, ефективност, ефикасност, полезност, икономичност, въздействие и устойчивост.***

Провеждането на съгласувана политика за регионално и местно развитие ще бъде от изключително значение за управлението на регионалното развитие в бъдещите периоди. На тази база се предоставя възможност за извършване на сравнителен анализ и оценка за развитието на общината през отделните етапи на регионално развитие.

II. ФАЗИ, ПОДХОДИ И МЕТОДИ НА ПРОВЕЖДАНЕ НА ОЦЕНКАТА

Изготвянето на оценката премина през следните **последователни фази**:

1. Идентифициране на проблемната ситуация. Разбирането на проблемната ситуация включва идентифицирането на липсващото познание, което оценката може да предостави. Тук Изпълнителят избра методика от оценителни въпроси, по които да извърши оценката. На нейна база са идентифицирани информационните празноти, които следва да се запълнят, като се събере информация и се подложи на анализ. Крайният продукт – Докладът с оценката - ще съдейства при разработването на политиката за местно и регионално развитие, формулирането на определени коригиращи решения, планиране на последващи действия и др.;

2. Анализ на заинтересованите страни. Чрез идентифициране на оценителните въпроси се установи липсващото познание и се премина към втората фаза на оценката – анализ на заинтересованите лица, организации и институции. От прецизното идентифициране и анализ на заинтересованите страни и от прилагането на най-подходящата стратегия за обхващането и включването им в процеса на оценката на политиката зависи и тяхната ефективност. Тук бе използвана и обновена база-данни със заинтересовани страни.

3. Подготовка на оценката. Следваща стъпка от подготовката на оценката е определянето на заинтересованите страни и групите, чието мнение трябва да бъде отчетено. Идентифицираните заинтересовани страни бяха разделени на две групи – **организации, участващи в управлението на изпълнението на ОПР и организации, в т.ч. граждани, заинтересовани страни от изпълнението на ОПР.**

С оглед **включването на заинтересованите страни в процеса на оценка** бе проведено паралелно анкетно проучване с две анкетни карти сред двете условно разделени групи заинтересовани страни. (Вж. Приложение 1. Проучване на мнението на общинските служители и съветници относно изпълнението на Общински план за развитие (ОПР) на община Разград за периода 2007-2013 г. и Приложение 2. Проучване на общественото мнение относно изпълнението на Общински план за развитие (ОПР) на община Разград за периода 2007-2013 г.). Проучването бе осъществено през месец септември и началото на месец октомври 2014 г. и публично обявено на сайта на Община

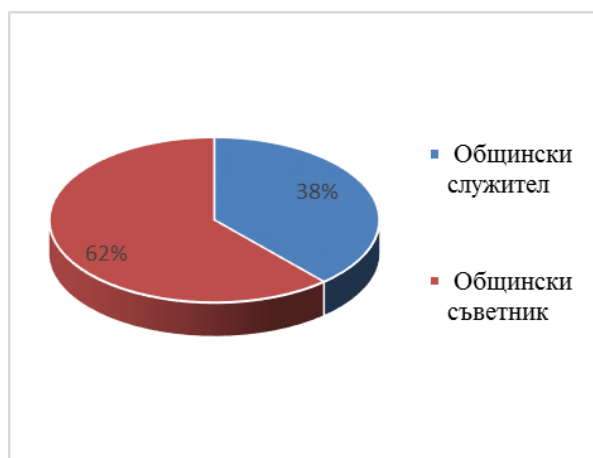

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Разград и разпространено сред наличните контакти на заинтересованите страни. На фигури 1 и 2 са представени съотношенията по групи.

Фигура 1. Разпределение на жителите и заинтересованите страни, взели участие в анкетното проучване, проведено в периода септември-октомври 2014 г по групи¹

Фигура 2. Разпределение на общинските служители и съветници, взели участие в анкетното проучване, проведено в периода септември-октомври 2014 г по групи²

Представените данни показват, че ядрото на изследването е базирано на мнението на самоопределилите се като граждани, представители на бизнес организации, представители на сдружения и фондации, представители на образователни и социални

¹ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

² Източник: Собствено анкетно проучване сред общински служители и съветници на община Разград, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

институции, представители на спортни клубове и сдружения, както и общинските служители и съветници.

4. Събиране на данни. Тук се включва събирането на първична и вторична информация чрез различни методи. След като бяха идентифицирани проблемните области екипът, изготвил Последващата оценка, изготви въпросници до ангажираните институции за набиране на входяща информация за изготвянето ѝ. По този начин се набави необходимата статистическа, фактологическа и финансова информация за оценките на общото въздействие, степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите и ефективността и ефикасността на използваните ресурси.

През тази фаза бяха **проучени** основно следните общински, регионални, областни, национални и европейски **документи**:

- Методически указания за разработване на национална стратегия за регионално развитие (2012-2022 г.), регионални планове за развитие на районите ниво 2 (2014-2020 г.), областни стратегии за развитие (2014-2020 г.), общински планове за развитие (2014-2020 г.); 2011 г. МРРБ;
- Методика за изготвяне на междинна оценка на областна стратегия за развитие, 2009 г. МРРБ;
- Методически указания на Министерство на регионалното развитие и благоустройство за актуализация на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие – 2009 г.;
- Стратегия „Европа 2020” на ЕС;
- Териториален дневен ред на ЕС 2020;
- Регламентите на ЕС за инструментите и правилата за финансиране на политиката за сближаване през периода 2014-2020 г.;
- Стратегическа рамка на Европейската комисия за периода 2014-2020 г.;
- Национална програма за развитие: България 2020;
- Национална концепция за пространствено развитие 2012-2025 г.;
- Проекти на оперативните програми за периода 2014-2020 г.;
- Националната стратегия за регионално развитие на България за периода 2012-2022 г.;
- Регионален план за развитие на СЦР за периода 2007-2013 г.;
- Регионален план за развитие на СЦР за периода 2014-2020 г.;

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- Областна стратегия за развитие на област Разград за периода 2014-2020 г.;
- Областна стратегия за развитие на област Разград за периода 2005-2015 г.;
- Актуализиран документ на Областна стратегия за развитие на област Разград за периода 2009-2013 г.;
- Общински план за развитие на община Разград за периода 2007-2013 г.
- Планове, програми и стратегии на община Разград с хоризонт до 2013 г.;
- Справки, годишни доклади и отчети на Община Разград.

Други използвани **източници на информация** са както следва:

- ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България;
- Официални данни и статистическа информация от ТСБ – Разград , ДБТ – Разград; ОСЗ – Разград , РИОСВ – Русе и други;
- Нормативни и поднормативни актове;
- Интернет сайтове и портали: Община Разград , НСИ, АЗ, ОПОС, ОПАК, ОПРР, ОПРЧР, ОПРКБИ, ПРСР и други.

5. Анализ и интерпретация на информацията. Тук се включват дейностите по същинско оценяване на показателите. През тази фаза бе извършено обобщаване, анализ и оценка на събраните данни, факти и информация. Изготвена беше последващата оценка на ОПР, резултатите от която са описани в настоящия документ. За оценката на общото въздействие се сравниха заложените показатели в ОПР и тези в европейските, националните, регионалните и областните стратегии и за отразяване на резултатите се приложи графичния метод. За отговор на възникналите въпроси се потърси съдействието на Общинска администрация – Разград. Направените допълнения, коментари и забележки от страна на администрацията са взети под внимание и са включени в Последващата оценка.

6. Вграждане на резултатите в политиката за местно и регионално развитие. Тук се включват дейностите по представяне на конкретни изводи и препоръки.

При изготвянето на оценката са използвани следните **подходи и методи**:

- **Системен подход** – базов методологически подход, използван в стратегическото планиране. Съгласно него територията на общината се разглежда като система, т.е. като цялостна съвкупност от компоненти, които

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

при определени условия действат като едно цяло, т.е. осигурява се устойчиво развитие. От гледна точка на системния подход стратегията се вижда като формиране на определени условия и подходи на действие, като следствие от които се осъществява безпроблемно функциониране на системата;

- **Аналитичен подход** – съдържанието на същия е в „разбиването“ на данните по определени критерии, чрез които се изразява същността на фактите, „изобразяващи“ факторите и ресурсите, определящи развитието и функционирането на определен обект;
- **Логически подход** – всяка система „работи“ въз основа на определени зависимости и схеми, т.е. притежава своя логика. Съответно логическият подход предполага разкриването на тази схема и зависимости. Знанието за тях дава възможност да се структурират условията и подходите на въздействие;
- **Сравнителен подход** – сравнението между аналогични обекти дава ново знание, чрез което да се разкрият съществени черти на разглежданата система;
- **Проучване** – проучване на документи, информация и данни от различни източници;
- **Анализ и синтез** – анализира се базовата входяща информация и данни и се обобщават резултатите за нивото на въздействие на изпълнение на ОПР;
- **Графичен метод** – за изобразяване на данни, факти, тенденции чрез геометрически изображения на функционална зависимост с помощта на линии на равнината.

При изготвянето на последващата оценка на Общинския план за развитие на община Разград са приложени следните основни принципи:

- **Адекватност** – оценката изследва съответствието на постигнатите резултати с планираните нужди и очакванията на етапа планиране;
- **Релевантност** - като принцип покрива анализ на целите и тяхната адекватност на социално-икономическия контекст през оценявания период;
- **Ефикасност** – анализирана е връзката между използваните ресурси и постигнатите резултати и ефекти с постигнатите резултати по съответните приоритети, цели и мерки;

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- **Ефективност** – анализът се концентрира върху оценка на приноса на приоритетните направления и цели за удовлетворяване на идентифицираните проблеми, очаквания и нужди;
- **Устойчивост на резултатите** – направена е преценка до каква степен може да се очаква, че постигнатите резултати и ефекти ще запазят своята устойчивост и ще имат дълготраен ефект върху жителите на общината.

Изпълнителят е извършил оценката на база на надеждни статистически, фактологически и финансови данни от официалните източници на информация и собствено проучване.

В структурно отношение оценката е извършена на базата на *основните оценителни въпроси и препоръки*, застъпени в „*Методика за изготвяне на междинна оценка на областна стратегия за развитие, 2009 г. МРРБ*”, тъй като не са издавани други конкретни насоки за извършване на последваща оценка. С оглед на разликите при изготвяне на междинна и последваща оценка са настъпили и промени в оценителните въпроси, като някои от тях не са изследвани, а други са добавени от Изпълнителя. Отделните тематичните раздели следват структурата на Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.

Последващата оценка на изпълнението на ОПР е първи документ от този порядък за община Разград, поради настъпилите съществени промени в методологията на планиране, във връзка с подготовката и членството на България в Европейския съюз, приемането и въвеждането на концепцията за стратегическо управление и програмен подход, обвързани с интеграционните перспективи, политиката на кохезия и идеите на регионализма.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

**III. УПРАВЛЕНИЕ, МОНИТОРИНГ И НАБЛЮДЕНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН
ЗА РАЗВИТИЕ**

В обобщение са представени резултатите от управлението, наблюдението и мониторинга на ОПР 2007-2013 г. и на съпътстващите го документи, включително изготвената Междинна оценка и Актуализация на ОПР на община Разград за периода 2011-2013 г.

**1. Междинна оценка на Областна стратегия за развитие на област Разград
2007-2015 г.**

Изготвянето на междинната оценка на Областна стратегия за развитие на област Разград също е част от етапа на мониторинг и наблюдение на изпълнението на плановите за развитие на общинско ниво.

Докладът за междинната оценка на стратегия за развитие на област Разград проследява изпълнението на стратегията за развитие на областта до 2010 г. В него се констатира и оценява качеството на стратегията. Докладът допринася за стимулиране на процесите, свързани с развитието на територията в бъдеще. Представени са основните резултати от изпълнените проекти и дейности на общините в областта, като е отбелязано че община Разград е с усвоени най-много средства по проекти.

При проследяване на тенденциите на развитие до 2010 г. се е установило, че междурегионалните и вътрешнорегионалните различия се задълбочават вследствие все по-силното централизиране на средствата и управление на дейности с приоритетно значение за страната.

**2. Междинна оценка на Общинския план за развитие на община Разград
2007-2013 г.**

Докладът с междинната оценка проследява изпълнението на ОПР за периода 2007-2010 г. включително. В обобщение на изводите от нея се наблюдава следното:

- *В изпълнение на ОПР за периода 2007-2010 г. Община Разград е реализирала 127 проекта на обща стойност 87 042 107 лева. Общият напредък в изпълнението на ОПР на база инвестиции и вложени ресурси е близо 55%;*

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- По брой изпълнени проекти към 2010 г., ОПР е преизпълнен (318%);
- Най-добро изпълнение на етапа на МО на ОПР бележи приоритет 1 – Развитие и повишаване конкурентоспособността на общинската икономика (134%). Следващият успешно изпълняван приоритет е 3 – Подобряване на условията за живот в общината, който бележи напредък от 105% по показателя вложени инвестиции и ресурси;
- Най-слабо е изпълнението на приоритет 2 – Планово изграждане, рехабилитация и модернизация на общинската инфраструктура, в който са инвестирани едва 16% от предвидените средства;
- ОПР на община Разград няма приети индикатори за оценка на изпълнението на стратегическите и специфични цели и отчитане напредъка по заложените приоритети. Това е пропуск в документа и препоръката е била при актуализация на Общинския план да се разработят индикатори (показатели) с конкретни стойности, които да съответстват на стратегическите и специфични цели и да измерват тяхното постигане;
- Не е изготвена ежегодна програма за реализация на заложените приоритети и мерки в ОПР;
- НПО и бизнеса не се използват активно като партньори за изпълнението на плана. Не се отчитат техните проекти и дейности, които също допринасят за постигане на общите и специфични цели и приоритети;
- В Община Разград е създадена добра организация за прилагане и изпълнение на ОПР;
- ОПР е добре познат сред служителите на общинската администрация.

Препоръчва се:

- ОПР да се актуализира за оставащия период на неговото действие до 2013 г. и да се изготви Актуализиран документ за изпълнение на ОПР;
- В актуализирания документ на ОПР да се разработят и включат индикатори за оценка на стратегическите и специфични цели с конкретни стойности;
- Като приложение към актуализирания ОПР да се изготви Програма за изпълнение на плана до 2013 г., в която целите да се обвържат с конкретни дейности, мерки, срокове и желани стойности по всички индикатори и показатели. В изготвянето на програмата да се включат НПО и бизнеса, които да подават информация за техните приоритетни проекти и дейности до 2013 г. и да ги съгласуват с целите на ОПР.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

3. Мониторинг и наблюдение на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г.

Мониторингът и наблюдението на изпълнението на ОПР е в правомощията на Кмета на общината чрез Общинска администрация и Общински съвет – Разград съгласно ЗРР.

Документът е претърпял следните изменения от приемането му с Решение № 384 на Общински съвет–Разград през 2005 г.:

- Допълнен с Решение № 685 на Общински съвет – Разград през 2006 г.;
- Допълнен с Решение № 174 на Общински съвет – Разград през 2008 г.;
- Актуализиран с Решение на Общински съвет – Разград през 2011 г.

В ОПР на община Разград 2007-2013 г. е предвидено наблюдението върху изпълнението на приоритетите, целите и мерките на плана да се осъществява от работна група, съставена от представители на общинската администрация, Общинския съвет, НПО, частния сектор и други заинтересовани и компетентни представители на местната общност. Работната група, в състав предложен от Кмета на общината и одобрен от Общинския съвет, наблюдава изпълнението на Плана и изготвя годишни отчети. В тези отчети се представя анализ и оценка на резултатите от осъществяването на Плана и се предлагат решения за действията, които трябва да бъдат предприети, с оглед преодоляване на проблемите, свързани с неговото реализиране, както и за актуализацията му при необходимост. С оценката на изпълнението на Плана се информира местната общност. Тази работна група не е създадена, като дейността е възложена на отдел „Програми и проекти” в Община Разград и е включена в длъжностните характеристики на експерти от отдела.

По отношение на оценяването на плана изискването в чл. 33, ал. 1 от ЗРР е спазено и е изготвен Доклад с междинната оценка, с който се предлага актуализация на ОПР 2007-2013 г., която в последствие е осъществена през 2011 г.

С актуализацията на ОПР 2007-2013 г. е предвидено изготвяне на Програма за реализация на Общинския план за развитие (ПРОПР) – краткосрочен (едногодишен) оперативен документ за осъществяване на основните приоритети и цели в развитието на общината, който се разработва на основата на ресурсно осигурените мерки за съответната година. Всяка годишна програма следва да съдържа: конкретизация на мерките за развитие, проектите за изпълнение на мерките, необходимите финансови ресурси, звената

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

за изпълнение на проектите, дейностите за осигуряване на информация и публичност, дейностите по контрола и оценката на изпълнението на програмата. Разработването на програмата е обвързано с процедурата по изработване на проекта за бюджет на общината.

Разпоредбите, залегнали в чл. 23, ал. 4 от ЗРР и чл. 91, ал. 4 от ППЗРР, регламентират изготвянето на годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие и внасянето му за обсъждане и одобряване от Общинския съвет до 31 март на всяка следваща година. В чл. 91, ал. 8 от ППЗРР са представени конкретни указания за съдържанието на Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие, който следва да включва:

1/ общите условия за изпълнение на Общинския план за развитие и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;

2/ постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на Общинския план за развитие въз основа на индикаторите за наблюдение;

3/ действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на Общинския план за развитие, в т. ч.:

а) мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;

б) преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на Общинския план за развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;

в) мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на Общинския план за развитие;

г) мерките за постигане на необходимото съответствие на Общинския план за развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината;

д) мерките за прилагане принципа на партньорство;

е) резултатите от извършени оценки към края на съответната година;

4/ заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

В ОПР 2007-2013 г. е предвидено изготвянето на такива доклади, но те не са подготвяни и приети от Общински съвет – Разград. От тук следва и че Община Разград не е предоставила копие от докладите за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие на Председателя на Областния съвет за развитие на област Разград в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване в съответствие с разпоредбите на чл. 91, ал. 7 от ППЗРР.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

През периода 2012-2013 г. са изготвени и приети от Общинския съвет две програми за реализация на ОПР 2007-2013 г., в които е извършен анализ и отчет на финансовото изпълнение на Плана през съответната година. Допълнителни конкретни целеви стойности на заложените индикатори в Приложение №1 на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. не са приемани. При това условие последваща оценка за изпълнението на целите и приоритетите може да се осъществи само на база планиран/изпълнен финансов бюджет на плана.

Една от целите на тези доклади е информационно осигуряване на изготвянето на междинна и последваща оценка. По модел на изготвянето на междинната оценка и при липсата на годишни доклади, основни източници на информация при изготвянето на последващата оценка са годишните отчети на Кмета, изготвяни в съответствие с приетите програми за управление и чл. 44, ал. 5 от ЗМСМА. Тези отчети са публикувани на уебстраницата на Община Разград – www.razgrad.bg и са налични за годините 2008, 2009, 2010, 2007-2011, 2012 и 2013 г.

Според разпоредбите на чл. 91, ал. 5 от ППЗРР информацията и данните, свързани с наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие, се въвеждат в единната информационна система за управление на регионалното развитие. ***Към датата на изготвяне на последващата оценка (ноември 2014 г.) такава система все още не е изготвена от МРР и не функционира.***

Най-честите дейности по администрирането, наблюдението и изпълнението на ОПР 2007-2013 г. на община Разград, в които са участвали анкетиранията лица, са представени на фигура 3.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Фигура 3. Дейности по управление на ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г.³

Данните от проучването сочат, че най-голям дял от анкетираните са взели участие в провеждането на информационно събитие за популяризиране на дейности за изпълнение на ОПР 2007-2013 г., следвани от участници в заседания за приемане или актуализиране на ОПР, участници в заседания за решение за кандидатстване с проект в изпълнение на ОПР, както и такива, които подпомагат изготвянето на Годишните доклади за наблюдение на ОПР.

³ Източник: Собствено анкетно проучване сред общински служители и съветници на община Разград, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

IV. ИНФОРМАЦИЯ, ПУБЛИЧНОСТ И ПАРТНЬОРСТВО НА ОПР НА ОБЩИНА РАЗГРАД 2007-2013 Г.

Основен принцип за провеждане на държавната политика за регионално развитие е принципът за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на процесите на планиране, програмиране, финансиране, наблюдение и оценка.

Резултатите от прилагане на принципа на информираност и публичност на ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г. и на съпътстващите го документи са представени в обобщение.

В проведеното анкетно проучване сред гражданите и заинтересованите страни, както и сред общинските служители и съветници бяха зададени въпроси относно необходимостта им от информираност по отношение изпълнението на ОПР и познаването на документа. Мнозинството от респондентите (87%) желаят да получават информация, свързана с ОПР, относно конкретни проекти в близост до тяхното населено място и такава по отношение на усвоените средства.

Паралелната оценка за степента на информираност за целите, мерките, дейностите за развитие на общината, включени в ОПР 2007-2013 г. е представена на фигура 4.

Проучване сред жители и
заинтересовани страни

Проучване сред общински служители и
съветници

Фигура 4. Оценка на степента на информираност за целите, мерките, дейностите за развитие на общината, включени в ОПР 2007-2013 г.⁴

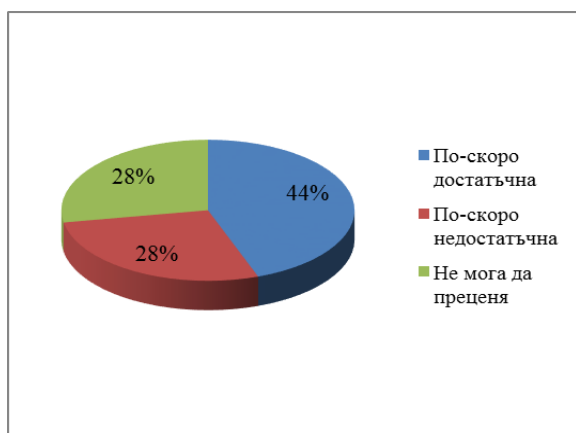
⁴ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

От представената информация могат да се направят следните изводи: при групата на анкетираните жители и заинтересовани страни еднакъв е процентът (29%) на лицата, които са посочили, че не разполагат с информация относно ОПР и на тези, които са посочили, че са информирани в средна степен, също така еднакъв е и процентът (18%) на лицата, посочили, че са информирани в ниска степен и тези, които са информирани във висока степен. При групата на анкетираните общински служители и съветници мнозинството посочва, че е запознато в средна до висока степен със стратегията на плана.

Паралелната оценка на достатъчността на информацията спрямо потребностите и интересите е представена на фигура 5.

Проучване сред жители и заинтересовани страни

Проучване сред общински служители и съветници

Фигура 5. Оценка на достатъчността на информацията спрямо потребностите и интересите⁵

44% от анкетираните жители са посочили като по-скоро достатъчна информацията, с която разполагат за ОПР към момента на проучването спрямо потребностите и интересите им, а 28% от тях - като недостатъчна. Мнозинството от общинските служители (84%) считат, че разполагат с по-скоро достатъчна информация.

По отношение на познаването на отчетността, докладите и справките във връзка с изпълнението, 73% от анкетираните общински служители са изцяло запознати, 18% частично запознати и 9% споделят, че са информирани, че съществуват такива документи, но не са запознати с тях.

За прилагане **принципите на партньорството, информираността, публичността и прозрачността в Община Разград са предприети редица мерки с цел**

⁵ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември–октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

по-ефективно управление на публичните средства/ресурси; повишаване на отговорността и подобряване на условията за прилагането на принципите за открито управление.

Периодично са провеждани публични обсъждания на важни за развитието на общината документи, като Общинския план за развитие, бюджета на общината, наредби, приемани от Общински съвет – Разград и други.

Основен източник за ***информираност на обществото, публичност и прозрачност***, е официалната уебстраница на Община Разград - <http://www.razgrad.bg/>, в която се публикуват регулярно документи за публично обсъждане и приетите местни нормативни актове, стратегии и планове. В него се публикува и информация за изпълняваните проекти, както и за документите, в резултат от тяхното изпълнение. В процеса на изпълнение на проектите, в зависимост от изискванията на финансиращата програма, се провеждат задължителни мерки за информация и публичност като пресконференции, разпространение на рекламни материали, поставяне на билбордове, табели и други.

Община Разград е участвала в следните партньорски проекти: като партньор на Община Исперих по проект „Исперих-Разград-Попово: Път на древни култури и традиции“; като член на EFXINI POLI (Мрежа на местните власти за социално, културно, екологично, туристическо и селскостопанско развитие), гр. Атина, Република Гърция по проект „Ролята и ангажираността на местните власти за повишаване нивото на заетост (SolidarCity)“; като партньор с други институции: Агенция за социално подпомагане: „Подкрепа за достоен живот“.

В обобщение, може да кажем, че принципите на информираност, публичност и партньорство са прилагани успешно на всеки етап от разработването, изпълнението, наблюдението и оценката на Общинския план за развитие.

V. ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ И УСТОЙЧИВОСТТА НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Оценката на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите е извършена на база на приетата стратегическа рамка и следва изпълнението по целите, приоритетите и мерките заложи в ОПР на община Разград 2007-2013 г. В документа е формулирана визията за развитието на общината: **“Община Разград – привлекателно място за живот, бизнес, инвестиции и туризъм в българския Североизток, с конкурентна икономика, чиста околна среда, съхранени традиции и култура”** и три стратегически цели: **„Повишаване на местната конкурентоспособност“**, **“Подобряване качеството на живот в общината”** и **“Развитие на човешките ресурси”**. Определени са 4 приоритета с общо 17 специфични цели и 67 мерки, изпълнението на които води до постигане на целите.

Следва да се има предвид обстоятелството, че в ОПР няма посочени, количествено измерими индикатори относно очакваната степен на въздействие и постигане на резултатите по цели, приоритети и мерки към края на 2013 г. Единствено като индикатор могат да послужат планираните средства в бюджета за всеки от предвидените приоритети, цели и мерки и конкретното им изпълнение. Оценката на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите е извършена на база съотношението между планирано финансово изпълнение и реално изпълнение в съответствие с реализираните проекти и дейности към 31.12.2013 г.

Оценителят е приложил в работата си следната методика за качествена оценка на количествено измеримите показатели:

Таблица 1. Методика за качествена оценка на количествени показатели

Процентно съотношение изпълнение (в %)	Качествена оценка на изпълнението
0 (неизпълнение)	лошо изпълнение
от 0 до 25	незадоволително изпълнение
от 26 до 50	задоволително изпълнение
от 51 до 75	много добро изпълнение
от 76 до 100	отлично изпълнение
Над 100 (преизпълнение)	изключително изпълнение (над очакванията)

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Оценителят е изготвил Приложение №3 „Списък с реализирани проекти и дейности на ОПР Разград 2007-2013 г.”, в който е включил всички изпълнени проекти и дейности за периода 2007-2013 г.

Проектите в процес на изпълнение към 31.12.2013 г. са само коментирани в настоящия доклад и следва да се включат в междинната/последващата оценка на реализацията на ОПР на община Разград за периода 2014-2020 г.

1. Оценителен въпрос V.1. Каква е степента на постигане на Приоритет 1?

Приоритет I. „Развитие и повишаване конкурентоспособността на общинската икономика“ е с финансово изпълнение от 85% за период 2007-2013 г, което според методиката може да се определи като отлично. Той съдържа следните специфични цели и мерки:

Специфични цели:

1. Подобряване на бизнес средата

Мерки:

- Изграждане на бизнес-зона в югозападната част на гр. Разград
- Предоставяне на подходящи общински терени и сгради за развитие на бизнеса
- Маркетинг на местния икономически потенциал
- Повишаване конкурентоспособността на местните фирми чрез усвояване на нови технологии
- Разработване на инвестиционни програми в подкрепа на местния бизнес

2. Развитие на туризма

Мерки:

- Реализация на концепцията за развитие на местността “Пчелина” като зона за отдих, спорт и туризъм
- Развитие на туристическата инфраструктура в общината
- Маркетинг и промоция на туристически продукт на общината
- Разширяване на съществуващите и разработка на нови туристически дестинации и атракции
- Повишаване квалификацията на заетите в туризма

3. Подпомагане развитието на селското стопанство

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Мерки:

- Увеличаване на площите с трайни насаждения и билки
- Създаване и развитие на частни животновъдни ферми
- Създаване на условия за предлагане и изкупуване на селскостопанска продукция
- Ефективно използване на общинските земеделски земи

4. Развитие на горското стопанство

Мерки:

- Разработване и изпълнение на Програма за многофункционално стопанисване на горите от ОГФ
- Изпълнение на лесокултурните мероприятия от лесоустройствения проект
- Изграждане на база за производство на репродуктивен материал от горскодървесни видове

Изпълнение на Специфична цел 1.1. Подобряване на бизнес средата

Финансовото изпълнение на целта е 90%, което е едно от най-високите за ОПР 2007-2013 г., по-високо от това на приоритета и по-високо от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като отлично изпълнение спрямо планираното. Като цяло това се дължи на големия дял на изпълнени проекти по ОПРКБИ, включително и по ПРСР 2007-2013 г., както и на привлечените частни инвестиции за модернизиране на местния малък и средния бизнес.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 1.1 са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Изградена е бизнес-зона „Перистър“ в югозападната част на гр. Разград по проект, съфинансиран по програма ФАР за „Преобразуване в бизнес зона на освободена военна база в гр. Разград“ – (<http://www.bizneszona.bg/>). Инвестицията по проект е в размер на близо 4 млн. лв, като с допълнителни инвестиции за доизграждане на инфраструктурата (включително канализация и подобряване на съществуващ сграден фонд) до 2013 г. са инвестирани още 1,2 млн. лв.;
- Предоставени са подходящи общински терени и сгради за развитие на бизнеса и се изпълнява „Програмата за управление на общинската собственост“;

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- Осъществен е маркетинг на местния икономически потенциал, като в началото на периода 2007-2008 г. се е изпълнил проекта „Изграждане на регионален център за привличане на инвестиции в Лудогорието“ за подобряване предоставянето на услуги на бизнес сектора чрез изграждане на уеб-портал за инвеститори с базирани (профили на общините Исперих, Разград, Дулово и Кубрат и инвестиционни профили на МСП в района на Лудогорието) на български и английски език. Водеща организация по проекта е Бизнес-център Исперих;
- Повишена е конкурентоспособността на местните фирми чрез усвояване на нови технологии. Основни изпълнени проекти и дейности са свързани в модернизация на производствените мощности на ключови предприятия за общината като „Амилум България“ ЕАД, „Пилко“ ЕООД, „Балканфарма“ АД, Амета Холдинг, „Дружба“ АД, „МАТ“ ООД, „РЕМКО“ ООД и други. Финансовото изпълнение по мярката може да се определи като отлично;
- Разработени са инвестиционни програми в подкрепа на местния бизнес;
- В процес на изпълнение към 31.12.2013 г. са два проекта на местни предприятия за подобряване на енергийната ефективност;
- В процес на изпълнение към 31.12.2013 г. е проект за повишаване на конкурентоспособността и създаване на перспективна среда за устойчиво развитие на Регионален Е-кълъстер, насочен към енергийната ефективност и възобновяемата енергия;
- В процес на изпълнение към 31.12.2013 г. е проект „Бизнес инкубатор Разград“, който се изпълнява от „М И М ТРЕЙДИНГ 2005“ ООД, чрез който е създаден и функционира нов, икономически ефективен и модерен бизнес инкубатор, оказващ подкрепа за устойчивото и конкурентоспособно развитие на стартиращи и разширяване на дейността на стартирали микро, малки и средни стопански единици в община Разград и региона.

Изпълнение на Специфична цел 1.2. Развитие на туризма

Финансовото изпълнение на целта е 46%, което е по-ниско на това на приоритета и по-ниско от средното изпълнение на ОПР. Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 1.2. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- Изпълнен проект за обогатяване на туристическия продукт на Лудогорието чрез развитие на зона за туризъм, спорт и отдих „Пчелина” - Разград;
- Изпълнен проект за публично-частно партньорство - подход за интегрирано развитие на екотуристически дестинации на териториите на общините Разград и Попово;
- Изпълнени инвестиционни проекти от частния бизнес за възстановяване на съществуващи и изграждане на нови туристически обекти на територията на зоната (туристически комплекс „Тифани”, комплекс „Кованлък”);
- Изпълнени инвестиционни проекти от частния сектор за изграждане на СПА център „Островче”, комплекс „Път консулт”, хотел-ресторант „Лес” и др.;
- Изработени рекламни материали; участие в специализирани издания (вкл. Електронни); организиране на специализирани инфотурове; участие на Община Разград в туристически борси;
- Създадени и промотирани 2 нови анимационни продукта на базата на местните традиции и легенди – „ Лудогорски сватби” и Ритуал по заквасването на капанското кисело мляко;
- Монтирано художествено осветление на храм „Св. Николай” и Мавзолей-костница в Разград;
- В процес на изпълнение към 31.12.2013 г. е проект „Абритус - мистика и реалност“, който има за цел да развие потенциала на Националния археологически резерват „Античен комплекс Абритус” (НАР „Абритус”) като туристически продукт и да привлече значителен брой посетители като основа за устойчиво развитие на туризма в община Разград.

Изпълнение на Специфична цел 1.3 – Подпомагане развитието на селското стопанство

Финансовото изпълнение на целта е 64%, което е по-ниско от това на приоритета и по-ниско от средното изпълнение на ОПР, но се определя съгласно методиката като много добро изпълнение спрямо планираното. Тук следва да се отчете и факта, че общината не е бенефициент по ПРСР 2007-2013 г., което ограничава възможностите за финансиране.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 1.3. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Изградени са масиви с трайни насаждения върху общински мери и пасища;
- Осъществени са инвестиции от малки и средни фермери в резултат на предоставени за ползване на 50 000 дка общински мери и пасища;
- Реконструиран и модернизиран е общински кооперативен пазар за селскостопанска продукция;
- Подпомогнато е земеделието чрез предоставяне за ползване на обработваеми общински земи.

Изпълнение на Специфична цел 1.4. – Развитие на горското стопанство

Финансовото изпълнение на целта е 54%, което е по-ниско от това на приоритета и по-ниско от средното изпълнение на ОПР, но се определя съгласно методиката като много добро изпълнение спрямо планираното. Тук следва да се отчете и факта, че общината не е бенефициент по ПРСР 2007-2013 г., което ограничава възможностите за финансиране.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 1.4. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Изграден път от местността „Пчелина” до с. Островче с дължина 3 820 м. и ширина 3,50 м;
- Изготвен лесоустройствен проект за горските масиви общинска собственост, попадащи в района на дивечовъдно стопанство "Сеслав";
- Проектирани комплекс от мероприятия в общинските гори на площ от 12 560 ха за 10 годишен период;
- Подпомогнато естествено възобновяване на гората и създаване на нови горски култури.

2. Оценителен въпрос V.2. Каква е степента на постигане на Приоритет 2?

Приоритет II. „Планово изграждане, рехабилитация и модернизация на общинската инфраструктура“ е с финансово изпълнение от 46% за период 2007-2013 г,

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

което според методиката може да се определи като задоволително. Той съдържа следните специфични цели и мерки:

Спец. Цел 2.1. Планово осигуряване на урбанизираната територия

- *Мярка 2.1.1. Разработване на Общ устройствен план (ОУП) и Подобен устройствен план (ПУП) за град Разград*
- *Мярка 2.1.2. Актуализиране на ПУП на селищата от общината*

Спец. Цел 2.2. Поддържане и подобряване на транспортната инфраструктура

- *Мярка 2.2.1. Рехабилитация и реконструкция на уличната пътна мрежа (вкл. улични принадлежности)*
- *Мярка 2.2.2. Реконструкция на общинската пътна мрежа*
- *Мярка 2.2.3. Рехабилитация на пътищата от републиканската пътна мрежа на територията на община Разград*
- *Мярка 2.2.4. Изграждане на нови пътни връзки и улици*
- *Мярка 2.2.5. Изграждане на обществени паркинги*

Спец. Цел 2.3. Рехабилитация и модернизация на техническата инфраструктура

- *Мярка 2.3.1. Доизграждане и реконструкция на водопреносната и канализационна мрежи*
- *Мярка 2.3.2. Доизграждане на газопреносната и газоразпределителна системи*
- *Мярка 2.3.3. Доизграждане, реконструкция и оптимизиране на уличното осветление*
- *Мярка 2.3.4. Разработване и изпълнение на програми за енергийна ефективност*

Спец. Цел 2.4. Подобряване на екологичната инфраструктура

- *Мярка 2.4.1. Реконструкция и доизграждане на градска пречиствателна станция за отпадни води*
- *Мярка 2.4.2. Изграждане на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ)*
- *Мярка 2.4.3. Възстановяване и поддържане на хидротехнически съоръжения и естествени водоизточници*
- *Мярка 2.4.4. Укрепване и коригиране на речни корита*
- *Мярка 2.4.5. Доизграждане на регионално депо за твърди битови отпадъци*
- *Мярка 2.4.6. Закриване на депо за строителни отпадъци*
- *Мярка 2.4.7. Изграждане на система за мониторинг и контрол на околната среда*

Спец. Цел 2.5. Благоустрояване и естетизиране на средата за живот

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- *Мярка 2.5.1. Благоустрояване и естетизиране около жилищните и обществените сгради*
- *Мярка 2.5.2. Изграждане и поддържане на зелената селищна система*
- *Мярка 2.5.3. Реконструкция и изграждане на паркови територии и детски площадки.*

Изпълнение на Специфична цел 2.1. Планово осигуряване на урбанизираната територия

Финансовото изпълнение на целта е 19%, което е по-ниско от това на приоритета и по-ниско от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като незадоволително изпълнение спрямо планираното.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 2.1. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Изготвено задание за изработване на Общ устройствен план (ОУП);
- Изготвени кадастрални карти и частични Подробни устройствени планове в селищата на общината;
- В процес на изпълнение към 31.12.2013 г. е проект „Изготвяне на интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Разград за осигуряване на устойчива, обновена и качествена градска среда“, който цели да допринесе за устойчивото и интегрирано развитие на град Разград чрез разработване на интегриран план за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) за подобряване на физическата среда и качеството на живот в град Разград и осигуряване на градска среда с високо екологично и естетическо качество.

Изпълнение на Специфична цел 2.2. Поддържане и подобряване на транспортната инфраструктура

Финансовото изпълнение на целта е 90%, което е по-високо от това на приоритета и от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като отлично изпълнение спрямо планираното.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 2.2. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Изпълнен инвестиционен проект за реконструкция и рехабилитация на улици в Разград и населените места на територията на общината;
- Реконструирана пътна връзка II-49;
- Рехабилитирани улици в гр. Разград и населените места с обща дължина 8.571 км. в т.ч.: улица източно от бензиностанция "Турсуна", "Венелин", "Княз Борис", "Добровска", "Раковски", "Странджа", "Ал.Стамболийски", "Антим I", "Н. Й. Вапцаров", "Казанлък";
- Рехабилитиран общински път RAZ 1113 /III-4902/ „Побит камък-Дянково-Разград” от км.0+000 до км.18+120, включващ пътните отсечки извън регулацията на населените места;
- Рехабилитиран общински път RAZ 1119 ЖП гара Разград - с. Липник;
- Рехабилитиран общински път RAZ 1118 / II-49 Разград-Кубрат – ЖП гара Разград – с. Раковски II етап;
- Рехабилитиран общински път RAZ 1113 Разград - с. Дянково – Депо за битови отпадъци – ЖП прелез – с. Ясеновец;
- Рехабилитиран общински път RAZ 2112 / II-49 Разград - Топчии/ - ж.п. гара Просторно - /III-2302/;
- Рехабилитиран Републикански път III-205 ”Разград-Исперих-Стефан Караджа”, от км. 4+ 604 до 11+185;
- Рехабилитиран Републикански път II-49 „Търговище-Разград-Кубрат-Тутракан”, от км 50+246 до 54+956;
- Рехабилитиран Републикански път I-2 ”Русе-Разград-Шумен”, от км.54+700 до 82+000;
- Изградени обществени паркинги в кв. 104, в централна градска част, по бул. „Бели Лом“, при Община Разград, при джамия „Ибрахим Паша“, при библиотека „Боян Пенев”;
- Изградени 3 бр. паркинги пред хипермаркети "Т Маркет", "Лидл", "Технополис";
- Изградени 2 бр. паркинги в Източна промишлена зона;
- Изграден паркинг пред спортен център „Лудогорец”.

Изпълнение на Специфична цел 2.3. Рехабилитация и модернизация на техническата инфраструктура

Финансовото изпълнение на целта е 16%, което е по-ниско от това на приоритета и по-ниско от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като незадоволително изпълнение спрямо планираното. Следва да се отбележи, обаче, че основният проект за изпълнение на целта „Доизграждане и реконструкция на съществуваща канализационна и водопроводна мрежа и пречиствателна станция за отпадни води, гр. Разград“ на стойност 35 млн. лв е в процес на изпълнение към края на периода.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 2.3. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Изпълнена улична канализация кв. „Абритус“ II етап;
- Реконструирани улични канализации на 12 бр. улици;
- Изготвен инвестиционен проект за канализация с. Стражец и с. Гецово;
- Изпълнени инвестиционни проекти на фирма „Овъргаз“ в обществено и битово газоснабдяване;
- Изградено ново улично осветление в ж.к. „Орел“;
- Извършени СМР дейности по енергийно саниране в ОУ „Н. Й. Вапцаров“ и ОУ „В. Левски“ в гр. Разград;
- Изпълнена енергийно-ефективна реконструкция на общински обекти - извършване на СМР за прилагане на енергоспестяващи мерки в ЦДГ № 11 „Детелина“ - Разград и ЦДГ №7 „Васил Левски“ - Разград;
- В процес на изпълнение към 31.12.2013 г. е проект „Изграждане на съвременна градска среда, културна, образователна и социална инфраструктура в гр. Разград - гаранция за интегрирано градско развитие“, който цели постигане на проектна готовност на Община Разград за кандидатстване за финансиране в рамките на програмен период 2014-2020 г. и укрепване на капацитета на Община Разград за успешно участие с проектни предложения в ОПРР 2014-2020 г.;

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- В процес на изпълнение към 31.12.2013 г. е и основен проект за подобряване на водопреносната и канализационна мрежи „Доизграждане и реконструкция на съществуваща канализационна и водопроводна мрежа и пречиствателна станция за отпадни води, гр. Разград“, който се изпълнява по ОПОС. Чрез проекта ще се реконструира и модернизира съществуващата ПСОВ – Разград, с цел достигане на емисионните ограничения за заустване на отпадъчни води във водоприемник „чувствителна зона“ и постигане на изискванията на разрешителното за заустване на отпадъчните води във воден обект; ще се увеличи делът на населението обхванато от канализация до 98%, както и ще се увеличи способността на съществуващата канализация да поеме водните количества и товари през проектния хоризонт; ще се намалят загубите на вода чрез намаляване на инфилтрацията към канализационната система; ще се осигурят необходимите количества качествена питейна вода при поносими икономически параметри.

Изпълнение на Специфична цел 2.4. Подобряване на екологичната инфраструктура

Финансовото изпълнение на целта е 7%, което е по-ниско от това на приоритета и по-ниско от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като лошо изпълнение спрямо планираното.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 2.4. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Ремонт, почистване и поддържане язовирните стени на язовири „Пчелин I“ и „Пчелин II“;
- Възстановено дърво Дряновец;
- Извършена корекция на дерета в с. Осенец, с. Раковски, с. Топчии, с. Побит камък, с. Ясеновец, с. Недоклан, с. Мортагоново;
- Периодично почиствено корито на р. Бели лом в гр. Разград;
- Изградено и въведено в експлоатация Регионално депо за ТБО (неопасни), I етап;
- Изготвен подробен устройствен план за площадка за преработка на битови отпадъци от депо за ТБО;

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- Изготвени и одобрени технически проекти за изграждане на: инсталация за компостиране и сепариране; площадка за разполагане на съоръжение за предварително третиране на строителни отпадъци; ПСОВ; трета и четвърта клетка за депониране;
- Закрити 27 бр. нерегламентирани селски сметища в 16 населени места на територията на общината.

Изпълнение на Специфична цел 2.5. Благоустрояване и естетизиране на средата за живот

Финансовото изпълнение на целта е 95%, което е по-високо от това на приоритета и по-високо от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като отлично изпълнение спрямо планираното.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 2.5. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Изпълнени проекти по Програма за реализация на благоустройствени мероприятия върху обекти общинска собственост по реда на публично-частно партньорство;
- Организирана и реализирана общинска програма „Разград – град на цветята“;
- Естетизирана градска среда чрез създадени арт пространства;
- Подобрена физическата среда на жилищни квартали извън центъра на град Разград в подкрепа на устойчивото и интегрирано градско развитие (Благоустрояване на жилищни квартали №54-157, №179, Абритус, Васил Левски, Лудогорие, Майстор Манол, Млади семейства – 1 и 2);
- Изградени нови и поддържани съществуващи зелени територии;
- Изградени 20 броя нови и реконструирани – 12 бр. съществуващи детски площадки;
- В процес на изпълнение към 31.12.2013 г. е проект „Създаване на зелена и достъпна градска среда в централна градска част на град Разград“, който да подобри физическата и жизнена среда в централната градска част на Разград чрез прилагане на интегриран подход в развитието на всички взаимосвързани елементи и компоненти върху целевата територия за постигане на максимална концентрация

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

и комплексно въздействие на предвидената инвестиция, както и за осигуряване на устойчива екологична градска среда, нови възможности за икономическо развитие и социално включване.

3. Оценителен въпрос V.3. Каква е степента на постигане на Приоритет 3?

Приоритет III. „Подобряване на условията за живот в общината“ е с финансово изпълнение от 85% за период 2007-2013 г., което според методиката може да се определи като отлично. Той съдържа следните специфични цели и мерки:

Спец. Цел 3.1. „Развитие и оптимално използване на социалната инфраструктура“:

- *Мярка 3.1.1. „Адаптиране на обществената инфраструктура за лица с увреждания“*
- *Мярка 3.1.2. „Основен ремонт и поддръжка на сградния фонд в детски и учебни заведения“*
- *Мярка 3.1.3. Реконструкция и модернизация на общинската база на културните институти*
- *Мярка 3.1.4. Изграждане на училищни и квартални бази за физкултура и спорт*
- *Мярка 3.1.5. Основен ремонт и поддържане на общинската спортна база*
- *Мярка 3.1.6. Реконструкция, модернизация и газификация на обектите в системата на социалните дейности и културата*
- *Мярка 3.1.7. Изграждане на резидентни и съпътстващи услуги в общността на територията на общината*

Спец. Цел 3.2. Създаване на благоприятна среда за реализация на младите хора:

- *Мярка 3.2.1. Развитие на извънучилищни форми на работа с деца и ученици*
- *Мярка 3.2.2. Взаимодействие между учебните заведения и бизнеса за професионална реализация на младите хора*
- *Мярка 3.2.3. Оптимизация и развитие на образователната мрежа съобразно демографските процеси и потребностите на местния бизнес*

Спец. Цел 3.3. Интегриране развитието на човешките ресурси към пазара на труда

- *Мярка 3.3.1. Създаване на условия за повишаване на квалификацията и преквалификация на работната сила*
- *Мярка 3.3.2. Привличане на нови академични и университетски структури на територията на общината*

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Спец. Цел 3.4. Опазване и обогатяване на културно-историческото наследство и природно богатство в общината

Мярка 3.4.1. Консервационни и реставрационни дейности за паметниците на културата

- *Мярка 3.4.2. Устойчиво развитие на културните процеси в общината*
- *Мярка 3.4.3. Съхраняване и обогатяване на народните традиции, художествените занаяти и културни празници*

Спец. Цел 3.5. Създаване на условия за стабилен обществен ред и сигурност

- *Мярка 3.5.1. Усъвършенстване на системите за наблюдение и контрол на обществената среда*
- *Мярка 3.5.2. Превенция на противообществените прояви*

Изпълнение на Специфична цел 3.1. Развитие и оптимално използване на социалната инфраструктура

Финансовото изпълнение на целта е 62%, което е по-ниско от това на приоритета и по-ниско от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като много добро изпълнение спрямо планираното.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 3.1. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Изградени рампи и тактилни ивици по тротоарните настилки; изграждане на рампи за подход към сгради; монтаж на асансьорни платформи и др.;
- Достъпна среда и адаптиране на залата на Разградска филхармония “Проф. Димитър Ненов“;
- Изпълнени СМР и енергийно-ефективни мерки по сградната фасада, покривна конструкция, подменена съществуваща с PVC дограма в ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" с. Ясеновец;
- Енергийно-ефективно саниране на ОУ "Н. Й. Вапцаров", гр. Разград и ОУ "Отец Паисий", с. Дянково;
- Извършени са строително-ремонтни дейности на покриви, отоплителни инсталации, подмяна на дограми в училищата: ОУ „В.Левски“; СОУ „Хр.Ботев“;

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- ОУ „Ив. С. Тургенев”; ОУ „Н. Икономов”; ОУ с. Мортагоново; ОУ с.Благоево; ОУ с. Гецово; ОУ с. Дряновец; ОУ с. Стражец; ОУ с. Киченица; ОУ с. Осенец;
- Ремонт и обновяване на сградата на ЦДГ № 12 „Зорница”, гр. Разград за подобряване на социалната инфраструктура, повишаване на енергийната ефективност и осигуряване на достъпна среда;
 - Основни ремонти дейности по сградата на ЦДГ 4 “Митко Палаузов” в гр. Разград;
 - Извършване на ремонтни дейности в 5 бр. целодневни детски градини (ЦДГ с. Раковски; ЦДГ с. Топчии; ЦДГ № 6 гр. Разград; ЦДГ № 8 гр. Разград; ЦДГ № 11 гр. Разград) и Общежитието за средношколци, гр. Разград;
 - Извършване на енергийно-ефективна реконструкция (топлоизолация на покриви, фасади, подмяна на дограма) в ДЯ „Слънчево детство”, ЦДГ „Славейче”, ЦДГ „Лудогорче”, УСШ „Руси Бухтев”;
 - Извършване на подмяна на котли в ДЯ „Слънчево детство”, ЦДГ „Славейче”, ЦДГ „Лудогорче”, УСШ „Руси Бухтев”;
 - Извършен вътрешен ремонт на кухненските блокове на 6 бр. ЦДГ в гр. Разград;
 - Изпълнена реконструкция и обновяване на Художествена галерия „Проф. Илия Петров” и къща-музей „Анани Явашов” в гр. Разград в подкрепа на интегрираното и устойчиво градско развитие;
 - Извършен ремонт и обновяване сградата на Разградска филхармония "Проф. Димитър Ненов;
 - Извършен основен ремонт и реконструкция на сградата на Общинско радио Разград;
 - Извършен ремонт, реконструкция и модернизация на Общинския културен център;
 - Извършен частичен ремонт на сградата на къща-музей „Димитър Ненов” и закупени енерго-ефективни отоплителни тела;
 - Обогатени библиотечни фондове в библиотека „Проф. Б. Пенев”;
 - Ремонт и обновяване на сградите на ДМШ „Илия Бърнев” и Музикален дом „Екатерина и Димитър Бъчварови”;
 - Извършени ремонти на спортни площадки в ОУ "Васил Левски" и ПМГ "Акад. Н. Обрешков", гр. Разград;
 - Изграден спортен комплекс до завод "Биовет”;

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- Изграждане на автоматична поливна система и за рехабилитация на тревното покритие на футболния терен в спортен комплекс „Дянко Стефанов”;
- Реконструкция на градския стадион “Лудогорец Арена”;
- Изпълнена реконструкция на кухненски блок на Домашен социален патронаж, Разград;
- Подобрени условията на живот в Дом за възрастни с деменция гр. Разград чрез ремонт и топлоизолация на покрив;
- Изпълнени основни ремонти на сгради в сферата на социалните дейности - кухненски блок ДВД; сграда ДСП; ДДЛРГ с. Осенец за кризисен център;
- Изграден Център за настаняване от семеен тип;
- Предоставени комплекс от услуги в семейна среда на хора с различни видове увреждания и самотноживеещи хора – дейности „Социален асистент” и „Домашен помощник”;
- Осигурена заетост на хора в неравностойно положение чрез изграждане на социално предприятие;
- Разкрит Дневен център за пълнолетни лица;
- Ремонт, обновяване и оборудване на социални заведения за деца и младежи с увреждания в гр. Разград и с. Просторно, община Разград в подкрепа на интегрираното и устойчиво местно развитие;
- Преустройство на южния корпус на ЦДГ „Райна Княгиня” и ДЯ „Звездици” в гр. Разград за изграждане на общностен център за деца и семейства и център за ранна превенция на уврежданията;
- Към 31.12.2013 г. в процес на изпълнение по ОПРР е основен проект за подобряване на образователната инфраструктура “Повишаване енергийната ефективност на образователната инфраструктура в община Разград, съпътстваща устойчиво развитие”, чрез който се извършват строително-ремонтни дейности в сградите на ОУ “Никола Икономов”, ОУ “Отец Паисий”, ОУ “Г. С. Раковски”, СОУ “Христо Ботев” и Спортно училище, СОУ “Иван Тургенев” и ПГХТБТ “Мария Кюри”;
- Към 31.12.2013 г. в процес на изпълнение по ОПРР е основен проект за развитие на инфраструктурата за предоставяне на социални услуги: „Изграждане на подходяща и ефективна социална инфраструктура за деца и младежи с увреждания в град

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Разград“, който ще създаде подходяща и ефективна социална инфраструктура за децата и младежите с увреждания от ДДМУИ и ДМСГД.

Изпълнение на Специфична цел 3.2. Създаване на благоприятна среда за реализация на младите хора

Финансовото изпълнение на целта е 134%, което е по-високо от това на приоритета и по-високо от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като изключително изпълнение (над очакванията) спрямо планираното.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 3.2. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Обезпечено функционирането на извънучилищни и ваканционни дейности и издръжка на Център за работа с деца, Център за ученическо, техническо и научно творчество и Ученическа спортна школа;
- Изпълнени дейности за насърчена образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства;
- Развити извънучилищни форми на работа с деца и ученици;
- Осъществено взаимодействие между учебните заведения и бизнеса за професионална реализация на младите хора;
- Проекти на МОН(М) по ОПРЧР за оптимизация и развитие на образователната мрежа съобразно демографските процеси.

Изпълнение на Специфична цел 3.3. Интегриране развитието на човешките ресурси към пазара на труда

Финансовото изпълнение на целта е 98%, което е по-високо от това на приоритета и по-високо от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като отлично изпълнение спрямо планираното.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 3.3. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- Изпълнен проект „Ролята и участието на местните власти за повишаване нивото на заетост“ по програма INTERREG IVC, изпълнен в сътрудничество с чуждестранни партньори за създаване на офис и уебсайт на “Банка Темпо”;
- Изпълнени проекти и такива в процес на изпълнение към 31.12.2013 г. на местни предприятия за повишаване на квалификацията и преквалификация на работната сила;
- Изпълнени проекти и дейности за осигуряване на заетост, квалификация и преквалификация от Агенция по заетостта;
- Проекти в процес на изпълнение на местни предприятия за подобряване на безопасността на условията на труд.

Изпълнение на Специфична цел 3.4. Опазване и обогатяване на културно-историческото наследство и природно богатство в общината

Финансовото изпълнение на целта е 330%, което е много по-високо от това на приоритета и от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като изключително изпълнение (над очакванията) спрямо планираното.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 3.4. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Реализиране на теренни проучвания, разкопки, частична консервация и др. в АР „Абритус”;
- Реализирани дейности по ремонт, поддръжка и подобряване на средата на паметници (вкл. военни) и обекти – паметници на културата - Мавзолей-костница, Часовниковата кула, градски къщи-музеи, Войнишкия паметник в Разград и военни паметници и паметни плочи по селата, изграждане на система за видео наблюдение и охрана на 2-та паметника на площад „Възраждане”;
- Организирани и провеждани традиционни за общината културни изяви: Панаир на киселото мляко и фестивал на народните традиции и художествени занаяти; Музикален конкурс „Димитър Ненов”; конкурс за деца-пианисти; хоров фестивал „Гласовете на Кибела”; Майски празници на културата и др.;

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- Създадени и утвърдени нови значими изяви - Фестивал на културно-историческото наследство „Белите нощи на Разград”, Фестивал на изпятата поезия „Есенни бардове”, Страшимирови театрални празници, Рок фиеста;
- Поддържане на дейността на Професионален капански ансамбъл – Разград и Разградска филхармония „Проф. Димитър Ненов“;
- Към 31.12.2013 г. в процес на изпълнение по ОПРР е проект „Разград - градът е сцена“, който цели да постави културата като двигател в процеса на устойчиво развитие на ареала на община Разград, чрез изграждане на културна инфраструктура, отговаряща на изискванията на нейните граждани посредством синтез на различни видове изкуство и нови творчески решения, интерпретиращи града като сцена на духовен живот.

Изпълнение на Специфична цел 3.5. Създаване на условия за стабилен обществен ред и сигурност

Финансовото изпълнение на целта е 141%, което е по-високо от това на приоритета и по-високо от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като изключително изпълнение (над очакванията) спрямо планираното.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 3.5. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Усъвършенствани системи за наблюдение и контрол на обществената среда;
- Превенция на противообществените прояви.

4. Оценителен въпрос V.4. Каква е степента на постигане на Приоритет 4?

Приоритет IV. „Развитие и укрепване на институционалната среда и обществени партньорства“ е с финансово изпълнение от 53% за период 2007-2013 г, което според методиката може да се определи като много добро. Той съдържа следните специфични цели и мерки:

Спец. Цел 4.1. Укрепване на местния административен и управленски капацитет

- ***Мярка 4.1.1. Квалификация и преквалификация на служителите от общинската администрация и общинските съветници***

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

- *Мярка 4.1.2. Подобряване на местния капацитет за привличане и управление на средства от фондове на ЕС и др. източници на финансиране*
- *Мярка 4.1.3. Дейност на обществените и консултативни съвети в подкрепа на местното развитие*
- *Мярка 4.1.4. Изграждане и въвеждане на информационна система за мониторинг и анализ на изпълнението на ОПР*

Спец. Цел 4.2. Разширяване обхвата и подобряване качеството на административните и други видове услуги

- *Мярка 4.2.1. Усъвършенстване на съществуващите и включване на нови услуги за населението*
- *Мярка 4.2.2. Дейности по изпълнение на стратегията "Електронно правителство" на Р. България*
- *Мярка 4.2.3. Предоставяне на интегрирани местни услуги по схемата "граждани/бизнес-организация/ведомство"*

Спец. Цел 4.3. Поддържане и разширяване участието на общината в местни, регионални, национални и международни мрежи и партньорства

- *Мярка 4.3.1. Сътрудничество и партньорство с НПО на местно, национално и международно ниво*
- *Мярка 4.3.2. Интегриране на общината в социално-икономическия живот на областта, на Северния централен район за планиране и европейски регионални мрежи*
- *Мярка 4.3.3. Развитие на международните връзки и реализиране на съвместни инициативи с побратимени градове*
- *Мярка 4.3.4. Изграждане и развитие на обществено-частни партньорства в подкрепа на местното и регионално развитие*
- *Мярка 4.3.5. Разработка на проекти и управление на дейностите за реализиране на ОПР*

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Изпълнение на Специфична цел 4.1. Укрепване на местния административен и управленски капацитет

Финансовото изпълнение на целта е 19%, което е по-ниско от това на приоритета и по-ниско от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като незадоволително изпълнение спрямо планираното, но следва да се има предвид, че към края на периода 2007-2013 г. е в процес на реализация проект „Повишаване на капацитета на служителите на Община Разград за по-качествено предоставяне на услуги на гражданите и бизнеса“ на стойност близо 90 хил. лв.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 4.1. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Проведени дейности за придобиване и повишаване на административен капацитет за функциониране на системи за управление на информационната сигурност в администрацията на Община Разград;
- Изготвена Междинна оценка и актуализиране на ОПР на Община Разград;
- Изготвен Общински план за развитие на Община Разград за периода 2014-2020 г.

Изпълнение на Специфична цел 4.2. Разширяване обхвата и подобряване качеството на административните и други видове услуги

Финансовото изпълнение на целта е 88%, което е по-високо от това на приоритета и по-високо от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като отлично изпълнение спрямо планираното.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 4.2. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Изпълнен проект „Разград, биешо сърце!“, по който е изградено общинско Гише за разработка и управление на проекти, с акцент развитие механизмите на публично-частното партньорство;
- Изпълнен проект „Община Разград – ефективна, ефикасна и прозрачна общинска администрация в услуга на потребителите“, чрез който е реализирана система за

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

интегрирано административно обслужване и предоставяне на административни услуги от общинската администрация;

- Изградени фронт офиси за предоставяне на интегрирани услуги по МДТ, гражданско състояние, деловодство и др. услуги, предоставяни от общината.

Изпълнение на Специфична цел 4.3. Поддържане и разширяване участието на общината в местни, регионални, национални и международни мрежи и партньорства

Финансовото изпълнение на целта е 37%, което е по-ниско от това на приоритета и по-ниско от средното изпълнение на ОПР и се определя съгласно методиката като задоволително изпълнение спрямо планираното, но следва да се има предвид, че към края на периода 2007-2013 г. е в процес на реализация проект „Изграждане и функциониране на областен информационен център в гр. Разград“, с основна цел предоставянето на информация относно кохезионната политика на ЕС и нейните цели, както и начините за прилагането ѝ чрез структурните фондове и оперативните програми на Р. България на стойност 540 хил. лв.

Конкретните индикатори за финансовото изпълнение на отделните мерки по Специфична цел 4.3. са представени в Приложение №3. Основните изпълнени проекти и дейности по целта са както следва:

- Изпълнен проект “Надграждащ форум - Разград”, чрез който е насърчено партньорство чрез идентифициране на значими проблеми за местната общност, които да бъдат решени с финансовите инструменти на ЕС; Финансирани три проектни предложения за изготвяне на идейни и работни проекти за подобряване на жизнената среда на територията на града;
- Функциониране на социална услуга „Център за обществена подкрепа“ от СНЦ „Жанета“ в партньорство с Община Разград.

5. Оценителен въпрос V.5. Каква е устойчивостта на осъществените инвестиции?

По отношение на устойчивостта, общината се стреми в максимална степен да съхрани получените продукти от извършените интервенции, въпреки недостига на средства и проявата на неприемливи външни действия, спрямо някои от обектите. Няма информация за несъхранени продукти, но не рядко се налага възстановяване на обекти, най-вече на части от тях. Цялостното запазване на резултатите, получени от проектни изпълнения, е задължение на Общината и в повечето случаи е с времеви хоризонт минимум 3-5 години, съобразно изискванията на донорските програми.

Това не се отнася до капитализираните инвестиции в сграден фонд и придобиването на дълготрайни материални активи, за които резултатите са с дългосрочно съхранение. Първата категория се отнася до сгради за предоставяне на публични услуги, които след основен ремонт са модернизирани, а втората до новопостроени сгради. Погледнато през призмата на устойчивостта на резултатите, логично е въздействието да остане постоянно.

VI. ОЦЕНКА НА ОБЩОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Оценката на общото въздействие е изготвена на база общите индикатори за въздействие в областта на регионалната политика за постигане на растеж и заетост и включени в Приложение №1 на „Актуализирания документ за изпълнение на ОПР Разград 2007-2013 г.“ и посочените в Програмите за реализация за 2012 и 2013 г., за които има надеждна статистическа информация.

При изготвянето на тази оценка е необходимо да се вземат предвид някои **обстоятелства и ограничения**. От една страна, за да се подпомогне реално подготовката за следващото програмиране тази оценка трябва да е налице поне една година преди датата на приключване на Общинския план за развитие. Според нормативната уредба в страната оценката на общото въздействие като част от Последващата оценка е налице до една година след края на периода за програмиране, докато новият ОПР е необходимо да бъде изготвен три месеца преди стартирането на новия планов период. Т.е. Последващата оценка може да даде само препоръки относно бъдеща актуализация на ОПР на община Разград 2014-2020 г. От друга страна, за да могат въздействията да получат осезаемо материално изражение, са необходими поне две-три години след края на периода на програмиране. В допълнение през 2015–2016 г. ще бъде налице и цялата статистическа информация относно визирания период 2007-2013 г. Ограничение поставя и факта, че все още липсва пълен набор от статистика на ниво община. Това затруднява изготвянето на оценката за общото въздействие, особено по отношение на индикаторите за околна среда спрямо глобалните екологични цели, основните икономически показатели като БВП и БДС, научно-изследователска и развойна дейност и Интернет. Освен това липсата на цялостна система от индикатори за наблюдение и оценка на плана по цели, приоритети и мерки с базови и целеви стойности затруднява крайната оценка на влиянието, което са оказали публичните средства върху общото въздействие на плана.

1. **Оценителен въпрос VI.1. Каква е оценката на въздействието по отношение на демографските индикатори?**

Поради факта, че демографският проблем е един от основните отчетени в ОПР на община Разград 2007-2013 г. бе разгледана динамиката на основни демографски показатели за периода, които са представени в таблица 2.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Таблица 2. Основни демографски показатели за община Разград

Основни демографски показатели	2007 г.	2010 г.	2013 г.
Средногодишен брой на населението (общо)	56 053	54 319	49 703
Средногодишен брой на населението (градско)	35 461	34 375	32 787
Средногодишен брой на населението (селско)	20 592	19 944	16 916
Съотношение градско население (в %)	63,26	63,28	65,97
Раждаемост (в брой)	482	488	380
Коефициент на раждаемост (в ‰)	8,60	8,98	7,65
Смъртност (в брой)	793	722	699
Коефициент на смъртност (в ‰)	14,15	13,29	14,06
Естествен прираст (в брой)	-311	-234	-319
Коефициент на естествен прираст (в ‰)	-5,55	-4,31	-6,42
Заселени (в брой)	914	1041	666
Заселени (в ‰)	26,3	11,3	8,3
Изселени (в брой)	1331	1609	905
Изселени (в ‰)	31,2	21,4	15,3
Механичен прираст (в брой)	-417	-568	-239
Коефициент на механичен прираст (в ‰)	-7,44	-10,46	-4,81
	2007 г.	2010 г.	2012 г.
Население в под трудоспособна възраст	8553	8042	7303
Население в трудоспособна възраст	36258	34928	31293
Население в над трудоспособна възраст	10878	10948	11382

Източник: Национален статистически институт, 2014 г.

Посочените статистически данни ясно показват запазващите се негативни тенденции в демографското развитие на общината. Средногодишният брой на населението намалява с 6 350 д. за периода 2007-2013 г., което се равнява средно с 907 души на година. Равномерно намаляват както градското, така и селското население. Увеличава се незначително относителният дял на градското население спрямо селското, средногодишно с 0.4 %, което се дължи главно на по-високата смъртност в селата. Тук е важно да се отбележи и структурата на населението по възраст, като в рамките на периода 2007-2012 г. населението в под трудоспособна и в трудоспособна възраст намалява, а това в над трудоспособна се увеличава. По отношение на показателите за естествен прираст, намалява раждаемостта и смъртността, но въпреки това броят на умрелите е два пъти по-висок от броя на родените. При броя на заселените и изселените се наблюдава подобна отрицателна тенденция, като броят на изселените е близо една трета от броя на

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

заселените. Това води до отрицателния механичен прираст. В обобщение, демографският проблем остава един от основните в община Разград.

2. Оценителен въпрос VI.2. Каква е оценката на въздействието по отношение на индикаторите за пазара на труда?

Основните изследвани индикатори, които оценителят взе предвид в оценката по отношение въздействие върху пазара на труда, са: безработица, заетост и икономическа активност.

В таблица 3 са представени данни относно безработицата в общината Разград.

Таблица 3. Данни за трудовия пазар в община Разград за периода 2007-2013 г.

Година	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Свободни работни места-бр.	260	147	181	168	153	104	106
Равнище на безработица (в бр.)	2 006	1 977	2 645	2 714	2 300	2 241	2 383
Равнище на безработица (в %)	6.7	6.6	8.8	9.1	9.7	9.5	10.1
Наети лица на трудово и служебно правоотношение в бр.	17 202	17 448		15 426		15 345	
Икономически активни в бр.					23 682		
Заети					20 034		
Безработни					3 648		
Коефициент на икономическа активност (в %)					66,8		
Коефициент на заетост (в %)					56,5		
Коефициент на безработица (в %)					15,4		
Средна работна заплата	4495	5415		6381		7726	

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – гр. Разград, 2014 г. и Национален статистически институт, 2014 г.

По отношение на **тенденцията на безработицата** данните показват, че равнището ѝ бележи колебаещи се темпове, като през 2008 г. тя намалява, след това рязко се увеличава (2010 г.) и бавно намалява (2013 г.). В края на периода равнището ѝ в % е по-високо от началото на периода с една трета.

В пряка връзка с данните за безработицата са тези за **разкритите свободни работни места** за периода 2007-2013 г. Спрямо предоставената информация от ДБТ – гр.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Разград за 2013 г. са разкрити 106 свободни работни места, което е по-ниска стойност от тази през 2010 г. - 168 и по-ниска през 2007 г. - 260.

Наетите лица на трудово и служебно правоотношение показват тенденция на намаление в периода 2007-2012 г. от 17 202 на 15 345, което ясно показва и увеличаването на безработицата.

Коефициентите на икономическа активност, заетост и безработица за 2011 г.⁶ са по-благоприятни от средните за област Разград, които са съответно 63,1; 50,2; 20,3.

Средната годишна работна заплата е ключов индикатор за развитието на общината, като за периода 2007-2012 г. тя се увеличава със 72% от базовата стойност за 2007 г. - 4495 лв. Годишните нива на средната работна заплата в община Разград са по-високи през всички изследвани години за периода 2007-2012 г. от тези на област Разград (7065 лв. за 2012 г.), но остават по-ниски с 12% от средните за страната (8773 лв. за 2012 г.).

Таблица. 4. Реализация на програмите за обучение и заетост в община Разград за периода 2007-2013 г.

	Брой склучени договори с работодат ели по програми и мерки финансир ани от ДБ	Брой безработни лица включени в заетост по програми и мерки финансирани от ДБ	Брой склучени договори с работодател и финансиран и по ОПРЧР	Брой безработни лица включени в заетост по схеми финансирани по ОПРЧР	Брой включени безработни лица в квалификац ионни и преквалифи кационни курсове финансирани от ДБ	Брой включени заети лица в квалификац ионни и преквалифи кационни курсове финансирани от ДБ	Брой включени безработни лица в квалификац ионни и преквалифик ационни курсове финансирани от ОПРЧР	Брой включени заети лица в квалификац ионни и преквалифи кационни курсове финансирани от ОПРЧР
2007	259	1509	0	0	615	20	0	0
2008	298	1370	0	0	250	0	0	0
2009	191	1186	0	0	81	0	0	0
2010	67	590	15	43	0	0	201	560
2011	124	522	18	356	0	0	548	449
2012	99	443	71	781	0	0	184	82
2013	198	485	28	296	0	0	268	324

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – гр. Разград, 2014 г.

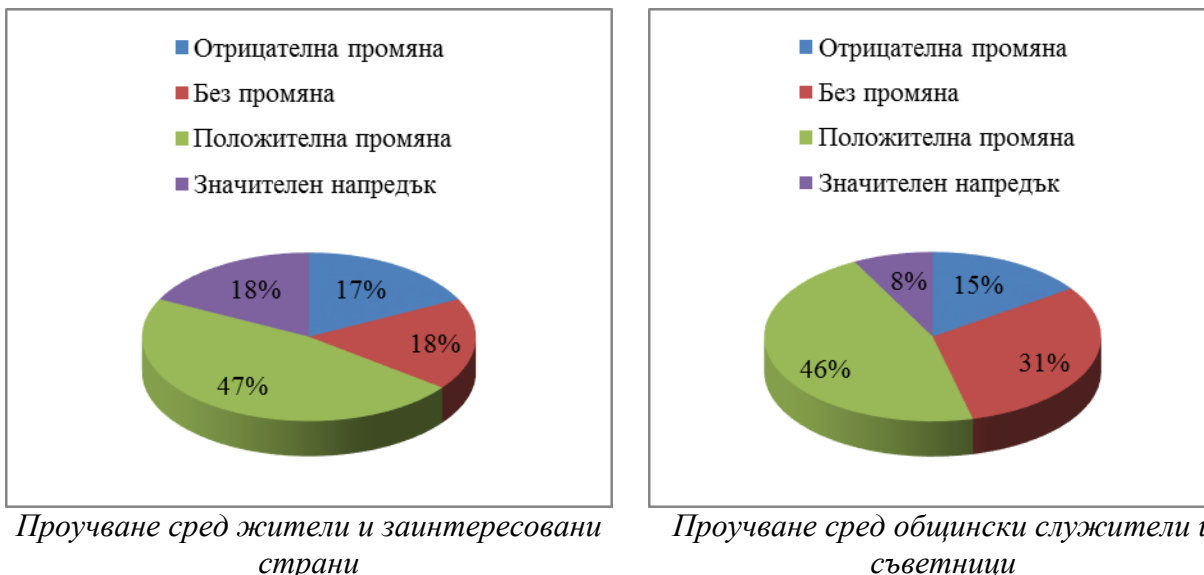
По отношение на реализацията на програмите за обучение и заетост в община Разград за периода 2007-2013 г. е необходимо да се отбележи приноса за повишаване на квалификацията и преквалификацията на човешките ресурси от страна на ОПРЧР като голям дял от включените безработни и заети лица.

⁶ Национален статистически институт по данни от Националното преброяване на населението, проведено през 2011 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Сравнителната съпоставка с оценките на анкетираните лица относно настъпилите промени за осигуряване на заетост за жителите и нови работни места през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

Фигура 6. Оценка на осигуряването на заетост за жителите и нови работни места в община Разград ⁷

Освен статистическите данни, мнението на заинтересованите страни също показва, че е настъпила положителна промяна в осигуряването на нови работни места. Голям е и делът на общинските съветници и служители, които посочват, че не са забелязали каквито и да е промени. Значителен напредък в тази сфера има според 18% от жителите и 8% от общинските служители и съветници. Отрицателни промени, водещи към увеличаване на безработица, са настъпили според 17% от жителите и 15% от анкетираните служители и съветници.

**3. Оценителен въпрос VI.3. Каква е оценката на въздействието на
Приоритет 1 "Развитие и повишаване конкурентноспособността на
общинската икономика"?**

За да се оцени въздействието върху икономическото развитие бяха изследвани следните показатели за периода 2007-2013 г.: брой на предприятията по икономически

⁷ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември - октомври месец 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

отрасли, брой на заетите, разходи за придобиване на ДМА, нетни приходи от продажби на нефинансовите предприятия.

На територията на община Разград са разположени и функционират 60% от фирмите и 74% от производствените мощности в област Разград. Те формират над 70 % от приходите от продажби, в тях работят 67 % от заетите лица от територията на областта.

Общият брой на предприятията в общината към 31.12.2012 г. е 2 297 броя⁸. В преработващата промишленост броят им е 175, в строителството - 99, в селско, ловно, горско и рибно стопанство предприятия са 127. В сферата на търговията, ремонтните дейности на автомобили и лични вещи за домакинството функционират 1001, в хотелиерството и ресторантьорството - 137 микро, малки и средни предприятия.

Размерът на нетните приходи от продажби за 2012 г. е 1.473 млрд. лева, в т.ч. по отрасли и основни икономически дейности:

- Промисленост - 585.6 млн. лв.
- Селско и горско стопанство - 85 млн. лв.
- Строителство - 45.5 млн. лв.
- Услуги - 728.8 млн. лв. в т.ч.:
 - Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети - 558.8 млн. лв.
 - Транспорт, складиране и пощи - 109.5 млн. лв.
 - Хотелиерство и ресторантьорство - 9.8 млн. лв.
 - Административни и спомагателни дейности - 10.4 млн. лв.
 - Хуманно здравеопазване и социална работа - 16 млн. лв.

Динамика на размерът на нетните приходи от продажби е представена по-долу.

Таблица 5. Нетни приходи по икономически отрасли (в хил. лева)

Година	Промисленост	Услуги (всичко)	Строителство	Селско стопанство	Общо
2007	342 288	639 400	75 629	41 867	1 113 229
2008	372 214	534 945	82 755	48 661	1 052 561
2009	363 419	451 393	87 746	87 746	985 270
2010	388 431	591 000	39 746	54 597	1 061 954
2011	497 834	682 872	58 299	63 513	1 314 343
2012	585 657	728 838	45 507	85 056	1 472 741

Източник: Национален статистически институт, 2014 г.

⁸ По данни на Национален статистически институт

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Посочените данни показват повишаване на размера на показателя спрямо данните за 2007 г., във всички икономически сектори с изключение на строителството, който бе един от най-засегнатите сектори след световната икономическа криза.

Стойността на дълготрайните материални активи (ДМА) за 2012 г. е 428 млн. лева, в т. ч. по отрасли и основни икономически дейности както следва:

- Преработваща промишленост - 219 млн. лева;
- Селско стопанство - 52.8 млн. лева;
- Строителство - 16.6 млн. лева;
- Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети - 57.4 млн. лева;
- Транспорт; складиране и пощи - 25.8 млн. лева;
- Хотелиерство и ресторантьорство - 7.2 млн. лева.

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи за 2012 г. са 91.7 млн. лева, в т. ч. по отрасли са както следва:

- Промисленост - 39.8 млн. лева;
- Услуги - 29 млн. лева;
- Селско стопанство - 20.1 млн. лева;
- Строителство - 1.75 млн. лева.

На следващата таблица са представени статистически данни относно динамиката на разходите за придобиване на ДМА по отрасли.

Таблица 6. Разходи за придобиване на ДМА по отрасли (в хил. лева)

Година	Услуги	Промисленост	Строителство	Селско стопанство	Общо
2007	48 314	39 839	7 180	4 022	99 355
2008	50 039	40 080	13 620	9 526	113 325
2009	25 240	18 465	9 136	6 872	59 713
2010	13 800	7 895	4 343	10 744	36 782
2011	21 158	16 649	1 766	17 435	57 008
2012	29 000	39 811	1 751	20 105	91 710
Общо за периода	187 551	162 739	37 796	68 704	457 893

Източник: Национален статистически институт, 2014 г.

Данните сочат, че най-много разходи за придобиване на ДМА за периода са осъществени в сектора на услугите, следван от сектора на промишлеността.

На територията на община Разград в сферата на услугите, леката промишленост и строителството функционират голям брой **микро, малки и средни предприятия** с

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

изключително голямо значение за местната икономика и заетостта. През 2012 г. те формират близо 81% от нетните приходи на общинската икономика, а заетите в тях лица са 10 311 души, което представлява 80,81% от общият брой на заетите. Размерът на дълготрайните материални активи на предприятията от тези групи през 2012 г. е 359 млн. лева или 84% от общия размер на ДМА.

Таблица 7. Групи предприятия, в зависимост от броя на заетите (бр.)

Година	Микро (до 9)	Малки (10 до 49)	Средни (50 до 249)	Големи (над 250)	Общо
2007	1 953	194	28	8	2 183
2008	2 026	193	38	6	2 263
2009	2 192	171	34	6	2 403
2010	2 149	152	31	6	2 338
2011	2 121	164	30	5	2 320
2012	2 097	163	32	5	2 297

Източник: Национален статистически институт, 2014 г.

С оглед данните за динамиката на броя на предприятията според размера на заетите може да се направи извод, че намалява броят на малките и големи предприятия за сметка на броя на микро- и средни предприятия.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на развитието на бизнеса и предприемачеството през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура.

Проучване сред жители и заинтересовани страни

Проучване сред общински служители и съветници

Фигура 7. Оценка на развитието на бизнеса и предприемачеството в община Разград⁹

⁹ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Делът на респондентите, които смятат, че има положителна промяна по отношение развитието на бизнеса и предприемачеството е съответно 44% сред жителите и 33% сред общинските служители и съветници, като 17% от служителите и съветниците смятат, че има значителен напредък в тази сфера. Близко 20% от анкетираните жители са на мнение, че е настъпила отрицателна промяна, на същото мнение са и 17% от служителите и съветниците. Не са настъпили промени според 37% от жителите и 33% от служителите и съветниците.

В ОПР на община Разград 2007-2013 г. туризмът е определен като приоритетен отрасъл за развитие на територията на община Разград. Поради този факт специфични индикатори, свързани с развитието на отрасъла през периода, са разгледани в оценката в таблица 8.

Таблица 8. Основни индикатори за развитието на туризма в община Разград¹⁰

Показатели	Мерна единица	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Средства за подслон и места за настаняване	Брой	13	14	11
Легла	Брой	383	399	422
Легладенонощия	Брой	136885	133333	150598
Брой стаи	Брой	223	233	253
Реализирани нощувки	Брой	17019	29640	35159
Пренощували лица	Брой	10536	13905	19554
Приходи от нощувки	Левове	683939	1029741	1280879
Хотели	Брой	12	12	10
Легла	Брой	380	364	390
Легладенонощия	Брой	135790	120558	138886
Стаи	Брой	220	220	243
Реализирани нощувки	Брой	16897	..	..
Пренощували лица	Брой	10414	..	..
Приходи от нощувки	Левове	..	..	..

Източник: Национален статистически институт, 2014 г.

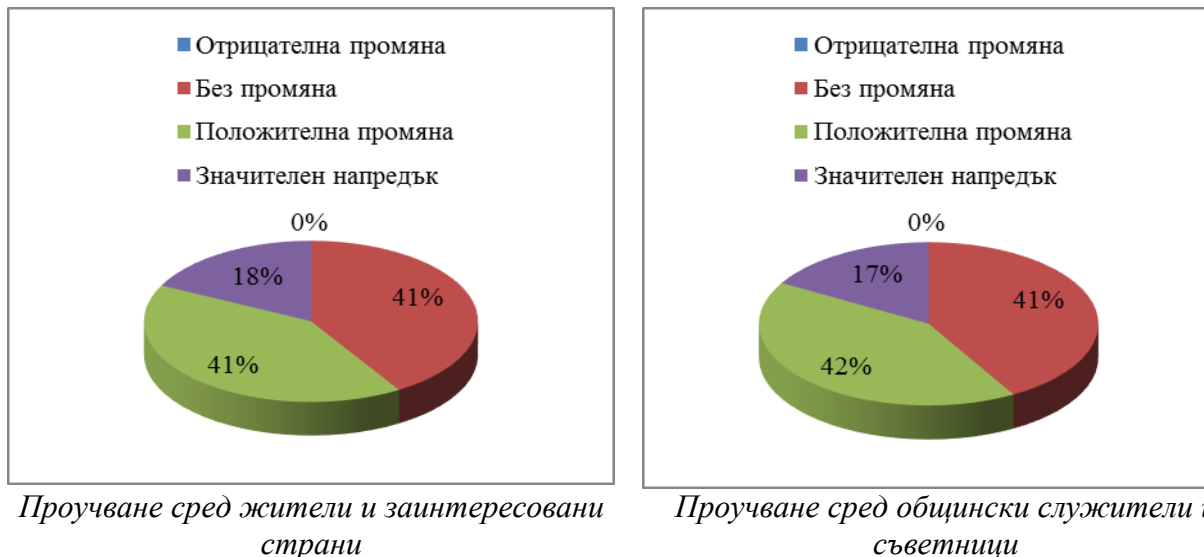
От данните може да се направи извод, че въпреки че намаляват средствата за подслон, се е увеличил броят на леглата, реализираните нощувки и приходите от нощувки за периода 2010-2012 г.

¹⁰ Със знака „..“ са отбелязани конфиденциални данни.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на развитието на туризма през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

Фигура 8. Оценка на развитието на туризма в община Разград ¹¹

Мненията на анкетираните и от двете групи, участвали в проучването, се доближават в голяма степен и са както следва: малко над 40% посочват, че са настъпили положителни промени в развитието на туризма, също толкова са и лицата, които не са забелязали особени промени, а около 20% считат, че е настъпил значителен напредък в тази сфера. Мнения за настъпила отрицателна промяна не са отбелязани.

В обобщение на оценките в сферата на местната икономика, туризмът е отрасълът, в който заинтересованите страни смятат, че има най-голям напредък, докато при развитието на бизнеса и предприемачеството не се отбелязва такъв.

В ОПР е отделено специално внимание за подобряване развитието на селското стопанство. В таблица 9 е представена динамиката в броя на земеделските производители, животновъди и стопанства за периода 2007-2013 г.

¹¹ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Таблица 9. Основни показатели за земеделието в община Разград

Брой/ Година	2010	2012
Земеделски производители	508	380
Размер на засети земеделски площи	342481	365100
Обработваема земеделска земя	367817	371214
Поливни площи	0	0
Трайни насаждения	1809	1732

Източник: Областна дирекция “Земеделие” гр. Разград 2014 г.

Посочените данни показват неблагоприятна тенденция на намаляване броя на регистрираните производители, но въпреки това се увеличава размерът на земеделските площи и площта на обработваемата земеделска земя.

По данни на Областна дирекция по безопасност на храните към 2014 г. е намалял броят на регистрираните животновъдни обекти от 4 545 през 2007 г. на 4 261 през 2014 г.

**4. Оценителен въпрос VI.4. Каква е оценката на въздействието на
Приоритет 2 „Планово изграждане, рехабилитация и модернизация на
общинската инфраструктура“?**

Основните показатели за изследване в тази категория са свързани предимно с изграждане на техническа инфраструктура.

В „Методическите указания на Министерство на регионалното развитие и благоустройство за актуализация на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие – 2009 г.“ и в „Методически указания за разработване на национална стратегия за регионално развитие (2012–2022 г.), регионални планове за развитие на районите ниво 2 (2014–2020 г.), областни стратегии за развитие (2014–2020 г.), общински планове за развитие (2014–2020 г.); 2011 г. МРРБ“ се насърчава **включването на ключовите стратегически индикатори за интегриране на глобалните цели по околната среда**. След направена справка в НСИ и РИОСВ–Русе се установи, че за седемте индикатора (относителен дял на антропогенно натоварените територии (инфраструктура, селища, промишлени обекти), съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии, емисии на парникови газове (приравнени към CO₂ еквивалент) на жител от населението, разходи за ДМА с екологично предназначение, разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението, дял от територията с висок риск от ерозия, степен на постигане на националните цели за

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

използване на ВЕИ и енергийна ефективност) **няма налична информация на ниво община**, затова източникът на информация, който бе ползван е Общинска администрация Разград.

Таблица 10. Стратегически индикатори за интегриране на глобалните цели по околната среда

Наименование на показателя	Стойност
Разходи на ДМА с екологично предназначение (хил. лв.) за годините 2007-2013 г. за община Разград	13 221 хил. лв.
Съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии – 2013 г. за община Разград в дка	Общата територия на община Разград като площ е 598 400 хил. дка: • Земеделска – 430 766 дка (72%) • Горска - 117 280 дка (19.6)% • Урбанизирана територия – 39 296 дка (6.6%); • Други – 11 058 дка. (1.8%)
Емисии на парникови газове (приравнени към CO ₂ еквивалент) на жител от населението за годините 2007, 2010, 2012/3 г. за община Разград	В посочения период не е извършена инвентаризация на емисиите на парникови газове (в т.ч. на CO ₂) за територията на община Разград. Съгласно класификацията по чл.30, ал.1 от Наредба № 7 от 3.05.1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн., ДВ, бр. 45 от 14.05.1999 г., в сила от 1.01.2000 г.) Община Разград не попада в район за оценка и управление на КАВ, респ. не е включена в националната система за мониторинг, поради което няма и представителни данни за качеството на атмосферния въздух.
Разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение на човек от населението за годините 2007, 2010, 2012/3 г. за община Разград ;	• 2007 – 1 539 000.00/ 55 689 = 27.64 лв/човек • 2010 – 222 091.00/ 53 918= 4.12 лв/човек • 2012 – 2 808 665.00/ 49 982 = 56.20 лв/човек • 2013 – 8 651 631.00/ 49 424¹² = 175.05 лв/човек
Дял от територията на териториалната единица с висок риск от ерозия за годините 2007, 2010, 2012/3 г. за община Разград	Няма територия с висок риск от ерозия.
Съкращаване на емисиите на CO ₂ (%) за годините 2007, 2010, 2012/3 г. за община Разград	Липсва информация поради обстоятелствата, посочени в Емисии на парникови газове.

¹² Източник: Национален статистически институт, 2014 г., www.nsi.bg

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление (%) за община Разград	На територията на община Разград действат следните ВЕИ: • ТЕЦ Разград, производство на електроенергия от природен газ (Когенерация) - 83 000mwh; • ФТЕЦ "Разград - Орел" (Фотоволтаична до 30kWp), въведен в експлоатация: 20.06.2012; • ФТЕЦ на СБ „Енерджи” с.Гецово – 30kWp; • ФТЕЦ „Агросервиз Р” – 30kWp; • ФТЕЦ с. Ушинци – 30kWp	
Повишаване на енергийната ефективност (%) за община Разград	Година	Постигната икономия *, MWh
	2007	375
	2008	157
	2009	93
	2010	88
	2011	688
	2012	471
	2013	433
Разходи за енергийна ефективност и ВЕИ за община Разград	10 млн. лв.	

Източник: Общинска администрация Разград, 2014 г.

От представените данни могат да се направят следните изводи: наблюдава се увеличение на разходите за придобиване на ДМА с екологично предназначение, като за 2013 г. те са повече от периода 2007–2012 г. Това предимно се дължи на изпълнените проекти, свързани с подобряването на ВиК сектора.

В таблица 11 са представени наличните данни относно техническата инфраструктура.

Таблица 11. Основни индикатори за техническа инфраструктура и околна среда

Наименование на индикатора	Стойност за периода 2007-2013 г. към 31.12.2013 г.
Изградена/рехабилитирана/реконструирана канализационна мрежа в км.	1,654
Изградена/рехабилитирана/реконструирана водопроводна мрежа в км.	1,063
Изградена/рехабилитирана/реконструирана общинска пътна мрежа в км.	23,09
Изградена/рехабилитирана/реконструирана улична мрежа в км.	23,302

Източник: Общинска администрация Разград, 2014 г.

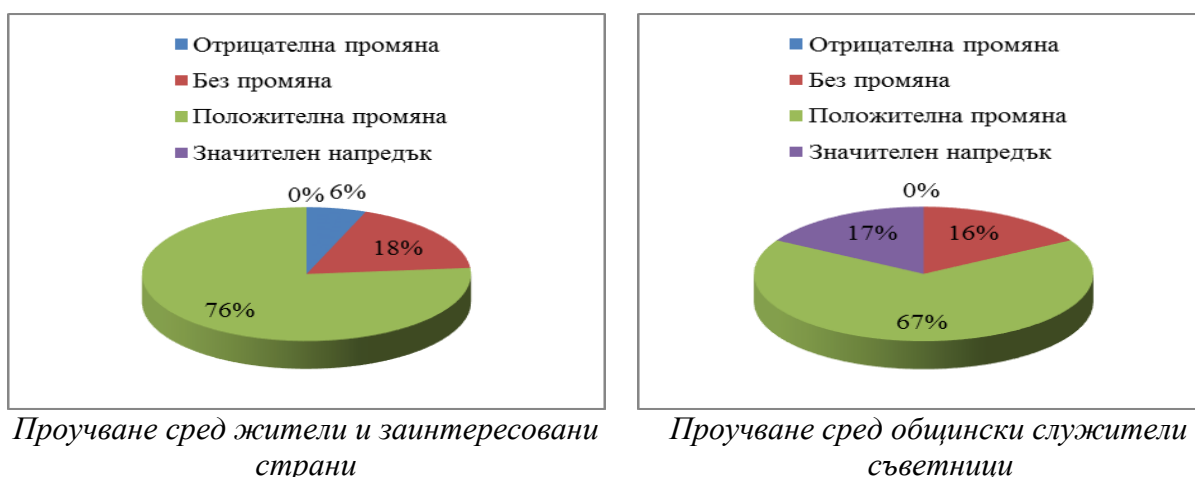

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Представените данни показват явен напредък по отношение подобряването на техническата инфраструктура, като предимно са осъществени мерки за подобряване на транспортната инфраструктура.

Ефектите от оказаното въздействие върху населението на общината, местните структури и околната среда ще се засилят след окончателното завършване на проектите.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на благоустрояването и сигурността на публичните пространства през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

Фигура 9. Оценка на благоустрояването и сигурността на публичните пространства в община Разград¹³

Основният дял от респондентите – 76% от жителите и 67% от общинските служители и съветници смятат, че има положителна промяна по отношение благоустрояването и сигурността на публичните пространства, като 17% от служителите и съветниците смятат, че има значителен напредък в тази сфера. 18% от жителите са на мнение, че няма осезаема промяна, като този дял сред служителите и съветниците е 16%. 6% от гражданите отбелязват отрицателна промяна.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на развитието на техническата инфраструктура през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

¹³ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Проучване сред жители и заинтересовани страни

Проучване сред общински служители и съветници

Фигура 10. Оценка на развитието на техническата инфраструктура в община Разград ¹⁴

Основният дял от респондентите смятат, че има положителна промяна по отношение развитието на техническата инфраструктура – съответно 81% сред жителите и 55% сред общинските служители и съветници. 13% от гражданите и заинтересованите страни са на мнение, че няма осезаема промяна, като този дял сред служителите е по-голям – 27%. 6% от гражданите отбелязват отрицателна промяна, докато 18% от общинските служители смятат, че има значителен напредък в тази сфера.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на екологичното състояние и рискове през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

Проучване сред жители и заинтересовани страни

Проучване сред общински служители и съветници

Фигура 11. Оценка на екологичното състояние и рискове в община Разград ¹⁵

¹⁴ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември - октомври месец 2014 г.

¹⁵ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Делът на респондентите, които смятат, че има положителна промяна по отношение екологичното състояние и рискове, е съответно 47% сред жителите и 22% сред общинските служители и съветници. Също 47% от жителите са на мнение, че няма осезаема промяна, като този дял сред служителите е значително по-голям – 67%. 6% от гражданите и заинтересованите страни отбелязват отрицателна промяна, докато 11% от служителите и съветниците смятат, че е настъпил значителен напредък в тази сфера.

В обобщение на резултатите от анкетното проучване най-голяма промяна в положителен аспект е отбелязана в подобряването на техническата инфраструктура и благоустройството и сигурността.

**5. Оценителен въпрос VI.5. Каква е оценката на въздействието на
Приоритет 3. “Подобряване на условията за живот в общината”?**

Тук се оценява въздействието по отношение на всички социални сектори. Екипът, изготвил Последващата оценка, се спря на няколко индикатора във всяка област, част от които са включени в индикатори за изследване и такива, за които получи надеждна статистическа информация.

По отношение на индикаторите за **образование, вкл. инфраструктура**, данните са представени в таблица 12.

Таблица 12. Основни индикатори в сферата на образованието

№	Училище	2007/2008 уч. година			2013/2014 уч. година		
		брой компютри	брой ученици	брой интернет места в училище	брой компютри	брой ученици	брой интернет места в училище
1.	ГПЧЕ	24	580	30	52	550	52
2.	ПМГ	32	504	25	50	477	50
3.	СОУ "Христо Ботев"	42	779	11	38	420	38
4.	Спортно училище	1	62	0	3	112	0
5.	ОУ "В. Левски"	15	668	15	55	660	55
6.	ОУ "Н. Й. Вапцаров"	12	584	12	26	547	26
7.	ОУ "Н. Икономов"	10	504	10	20	531	20
8.	ОУ "Ив. С. Тургенев"	20	290	20	46	252	46
9.	ОУ "Отец Паисий"	25	320	14	6	247	25
10.	ОУ с. Ясеновец	11	268	10	13	226	10
11.	ОУ с. Раковски	11	204	11	15	145	15
12.	ОУ с. Дянково	11	278	11	11	155	11
13.	ОУ с. Осенец	10	119	0	13	86	0
14.	ОУ с. Стражец	9	79	0	8	70	0
15.	ОУ с. Киченица	10	128	10	10	92	10
ОБЩО		243	5367	179	366	4570	358

Източник: Общинска администрация Разград, 2014 г.

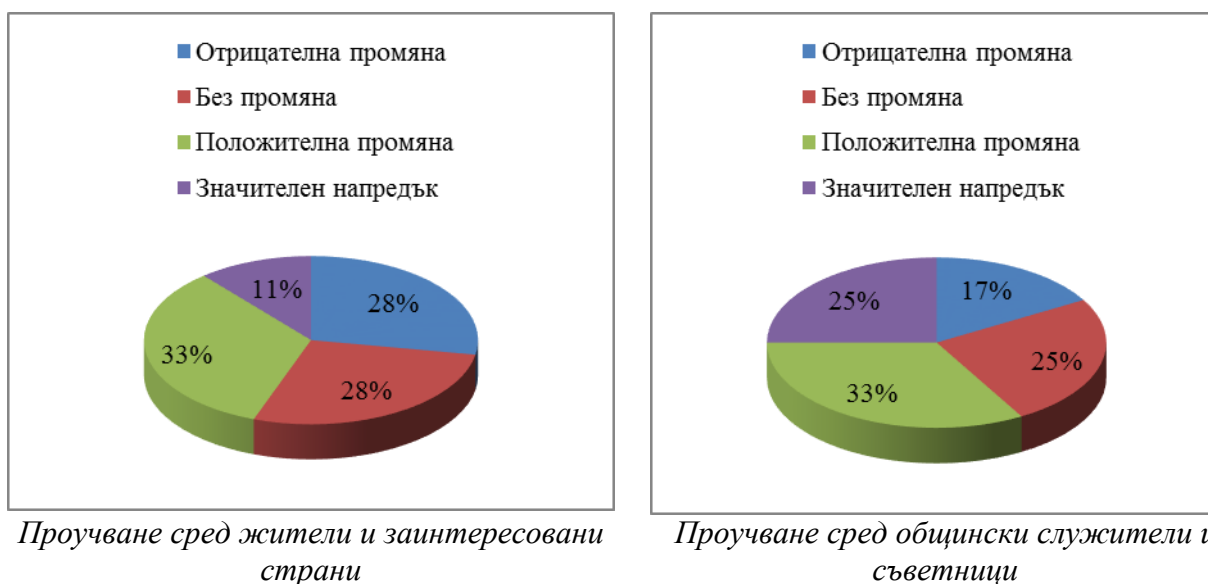
*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Данните сочат, че намалява броят на учащите във всички учебни институции с изключение на ОУ „Н. Икономов“. Основен фактор за намаляването на броя на учащите е влошаването на демографското състояние в общината. Броят на компютрите се е увеличил за периода с 51% спрямо базовата стойност за 2007 г. Поради намаляването на броя на учениците и увеличаването на броя на компютрите, може да се изведе, че се е увеличила осигуреността на ученик с компютър с Интернет от 45‰ (на хиляда ученика) през 2007 г. на 80‰ (на хиляда ученика) през 2013 г.

Въздействие на ОПР по-скоро може да се покаже с изпълнените от образователните институции мерки и дейности за повишаване на квалификацията на служителите, разнообразяване на извънкласните дейности и превръщането на училището в привлекателна среда за младите хора.

Осезаемо въздействие се наблюдава върху подобряването на образователната инфраструктура чрез внедряване на мерки за енергийна ефективност с извършване на основен ремонт и обновяване на сградите.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на достъпността и качеството на образованието през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

Фигура 12. Оценка на достъпността и качеството на образованието в община Разград¹⁶

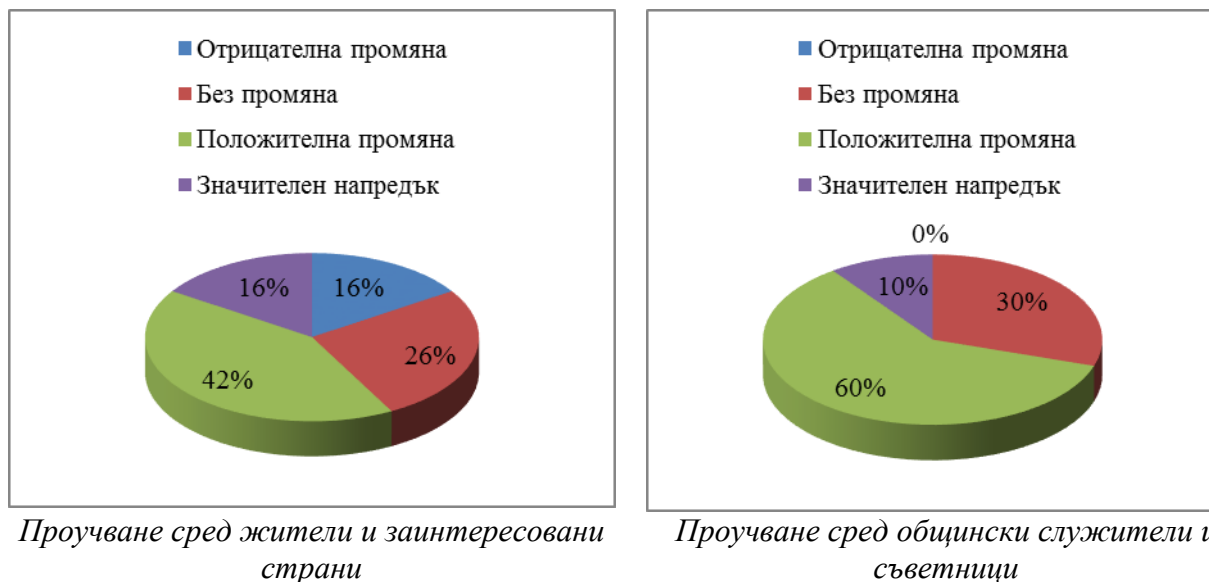
¹⁶ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Основната част от респондентите са на мнение, че има положителна промяна в качеството и достъпа до образование. Една четвърт от анкетираните смятат, че няма осезаема промяна. Отрицателна промяна намират 28% от жителите и 17% от общинските служители и съветници, 11% от гражданите и заинтересованите страни и 25% от служителите и съветниците смятат, че има значителен напредък.

В пряка връзка с образованието и заетостта е развитието на човешките ресурси от гледна точка на тяхната квалификация. Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на развитието на човешките ресурси през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

Фигура 13. Оценка на развитието на човешките ресурси в община Разград¹⁷

С приблизително равни дялове са анкетираните на мнение, че няма осезаема промяна в развитието на човешките ресурси. Положителна промяна е настъпила според 42% от жителите и 60% от общинските служители и съветници, като 16% от гражданите и заинтересованите страни и 10% от служителите и съветниците смятат, че се забелязва значителен напредък. Отрицателна промяна намират 16% от жителите.

Основни статистически индикатори за **здравеопазването, вкл. инфраструктура** са посочени в таблица 13

¹⁷ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Таблица 13. Основни индикатори в сферата на здравеопазването

Индикатори	2010	2011	2012
Болнични заведения - общо	1	1	1
легла	374	326	342
многопрофилни болници	1	1	1
легла	374	326	342
Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо	21	20	17
легла	2	11	11
диагностично-консултативни центрове	1	1	1
легла	-	-	-
медицински центрове	4	4	4
легла	2	11	11
самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории	16	15	12
Други лечебни и здравни заведения	9	7	4
легла	100	100	50
Лекари - общо	213	206	206
в т.ч. Общопрактикуващи	28	28	28
Лекари по дентална медицина	40	41	41
Медицински специалисти по здравни грижи	466	465	450
Детски ясли - общо	4	5	5
места	176	196	206
Деца - общо	167	179	205
момчета	83	95	106
момичета	84	84	99

Източник: Национален статистически институт, 2014 г. www.nsi.bg

Видно от посочените данни в таблицата основната леглова база намалява. Броят на заетите лекари намалява, както и броят на медицинските специалисти. Увеличил се е броят на детските ясли и съответно местата в тях, както и броят на децата в тях.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на достъпността и качеството на здравеопазването през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Проучване сред жители и заинтересовани страни

Проучване сред общински служители и съветници

Фигура 14. Оценка на достъпността и качеството на здравеопазването в община Разград ¹⁸

Основната част от гражданите (37%), както и 18% от общинските служители и съветници са на мнение, че е настъпила отрицателна промяна в качеството и достъпа до здравеопазване. Почти половината (46%) от общинските служители и съветници и малко над 30% от анкетираните жители са на мнение, че не са настъпили осезаеми промени в тази сфера. Положителна промяна има според 21% от гражданите и заинтересованите страни и 27% общинските служители, като значителен напредък е настъпил според 10% от анкетираните жители и 9% от служителите и съветниците.

Силно въздействие е настъпило в сферата на **социалните дейности** и разширяване на гамата на предоставяне на социални услуги в общността. Голяма част от дейностите са финансирани по ОПРЧР. Пряко въздействие е оказано както към лицата, нуждаещи се от социалните услуги, така и за намаляване на безработицата. Предприетите дейности са подпомогнали интеграцията на уязвимите групи.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на достъпността и качеството на социалните услуги през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

¹⁸ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.

Проучване сред жители и заинтересовани страни

Проучване сред общински служители и съветници

Фигура 15. Оценка на достъпността и качеството на социалните услуги в община Разград¹⁹

Половината от анкетираните общински служители и съветници са на мнение, че има положителна промяна в качеството и достъпа до социални услуги, като на това мнение са и 37% от гражданите и заинтересованите страни. Значителен напредък има според 21% от жителите и 25% от общинските служители и съветници. С приблизително равни дялове (около 25%) са анкетираните, които посочват, че не се забелязват осезаеми промени в тази сфера. Отрицателна промяна има според 16% от жителите.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на интегрирането на уязвими групи през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

Проучване сред жители и заинтересовани страни

Проучване сред общински служители и съветници

Фигура 16. Оценка на интегрирането на уязвими групи в община Разград²⁰

¹⁹ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември - октомври месец 2014 г.

²⁰ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

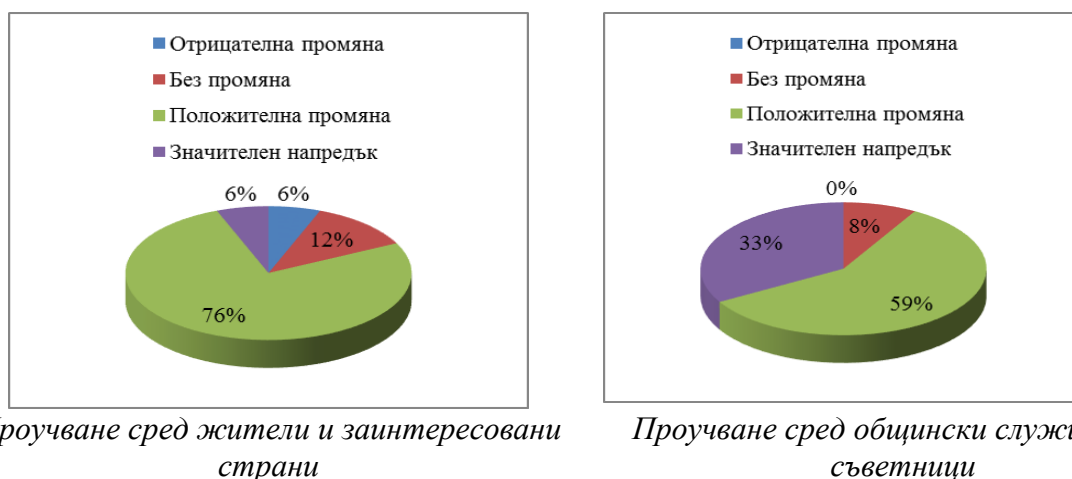

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Около половината от анкетираните и от двете групи са на мнение, че няма осезаема промяна по отношение на интегрирането на уязвими групи. Делът на респондентите, които смятат, че има положителна промяна е съответно 31% сред жителите и 36% сред анкетираните общински служители и съветници. Отрицателна промяна намират 19% от гражданите и заинтересованите страни, а 18% от служителите и съветниците смятат, че има значителен напредък в тази сфера.

С сферата на **културата** основно въздействие е оказано за подобряване на инфраструктурата на читалища.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на развитието на културния живот през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

Фигура 17. Оценка на развитието на културния живот в община Разград ²¹

Мнозинството от анкетираните и от двете групи са на мнение, че има положителна промяна по отношение на развитието на културния живот, като значителен напредък е настъпил според 6% от жителите и 33% от общинските служители и съветници. Делът на респондентите, които смятат, че няма осезаема промяна е съответно 12% сред жителите и 8% сред общинските служители и съветници. Отрицателна промяна намират 6% от гражданите и заинтересованите страни.

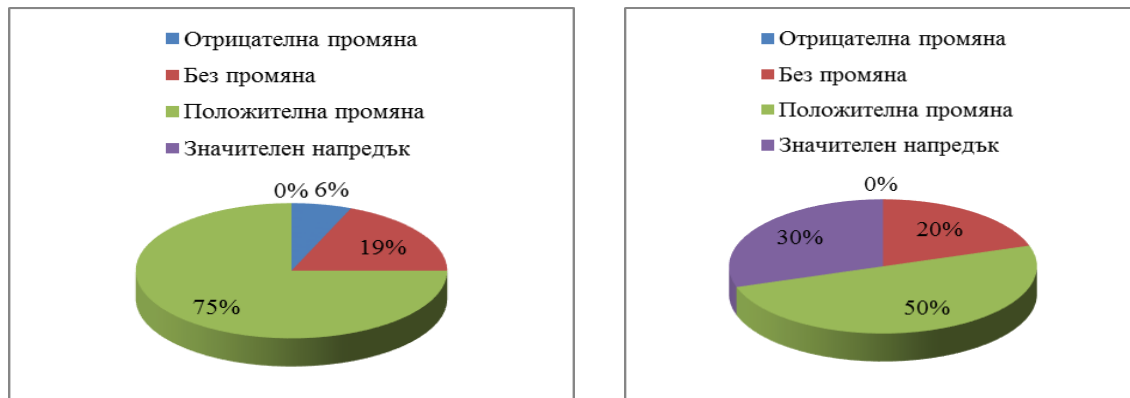
²¹ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

²¹ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на опазването на културните и природните ценности през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

Проучване сред жители и заинтересовани страни

Проучване сред общински служители и съветници

Фигура 18. Оценка на опазването на културните и природните ценности в община Разград²²

Мнозинството от жителите и половината от общинските служители и съветници са на мнение, че е настъпила положителна промяна по отношение на опазването на културните и природни ценности, като 30% от служителите и съветниците посочват наличието на значителен напредък. Близко 20% са анкетираните и от двете групи, които считат, че не са настъпили осезаеми промени в тази сфера. Отрицателна промяна намират 6% от гражданите и заинтересованите страни.

В сферата на **спорта** основно въздействие е оказано за строителство, рехабилитация, модернизация и оборудване на инфраструктурата за развитие на младежките и спортните дейности. Основните реализирани дейности в тази сфера са реконструкцията на градския стадион "Лудогорец Арена" и изграждането на спортен комплекс до завод "Биовет". Осигурени са модерни, отговарящи на съвременните стандарти тренировъчна база за детско-юношеския и младежки отбори на ПФК "Лудогорец" и стадион. Останалата част от проектите със спортна насоченост са представени в **Приложение №3**.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в сферата на развитието на спорта през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Проучване сред жители и заинтересовани страни

Проучване сред общински служители и съветници

Фигура 19. Оценка на развитието на спорта в община Разград ²³

Положителна промяна в развитието на спорта в община Разград има според 39% от жителите и 31% от общинските служители и съветници. С приблизително равни дялове са и анкетираните от двете групи, които са посочили, че е настъпил значителен напредък в тази сфера. Няма осезаема промяна според 17% от гражданите и заинтересованите страни и 15% от служителите и съветниците. 8% от общинските служители и съветници посочват, че са настъпили отрицателни промени в развитието на спорта.

В обобщение на проведеното анкетно проучване, най-голям напредък в социалната сфера (заетост, образование, здравеопазване, социални дейности, култура, спорт) се отчита при подобряване на достъпността и качеството на социалните услуги, опазването на културните и природни ценности и развитието на спорта.

**6. Оценителен въпрос VI.6. Каква е оценката на въздействието на
Приоритет 4. „Развитие и укрепване на институционалната среда и
обществени партньорства“?**

В ОПР на община Разград 2007-2013 г. *приоритетно място е отделено на укрепване на административния капацитет и подобряване на административните услуги.*

²³ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

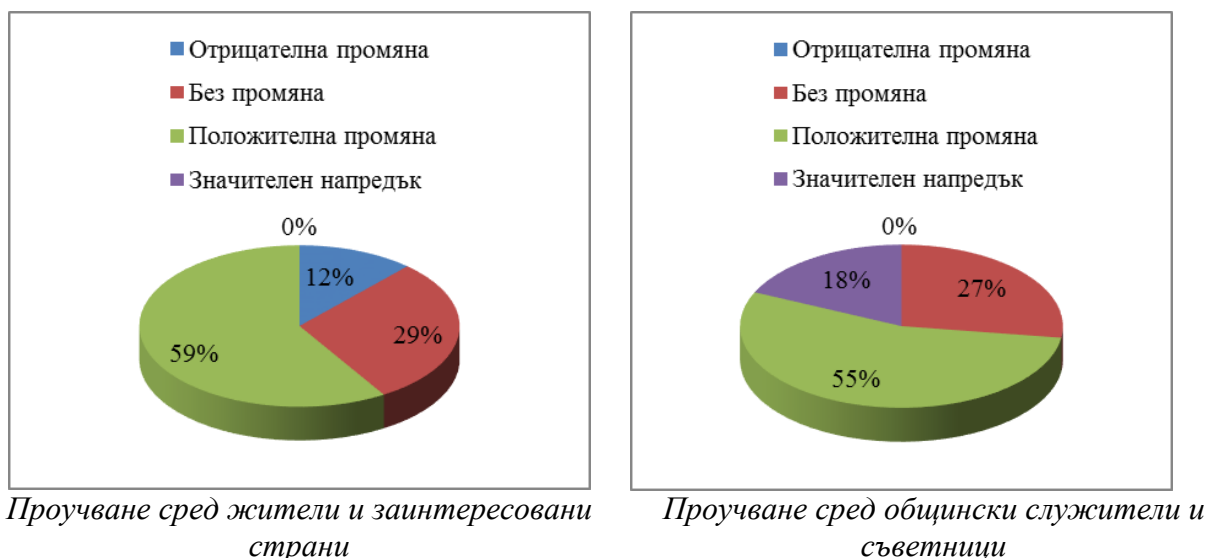

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

По отношение на повишаване на квалификацията на общинските служители в края на периода се изпълнява проект по ОПАК „Повишаване на капацитета на служителите на Община Разград за по-качествено предоставяне на услуги на гражданите и бизнеса“, резултати от който ще бъдат следните:

- Обучени по информационни технологии - 35 служители на общината;
- Обучени по ключови компетентности - 78 служители;
- Обучени по практически умения за разпознаване и докладване на признаци за корупционен риск и за прояви на корупция - 20 служители на общината.

Сравнителна съпоставка в оценките за настъпилите промени в развитието на административния капацитет през периода на действие на Общинския план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е представена на следната фигура:

Фигура 20. Оценка на развитието на административния капацитет в община Разград²⁴

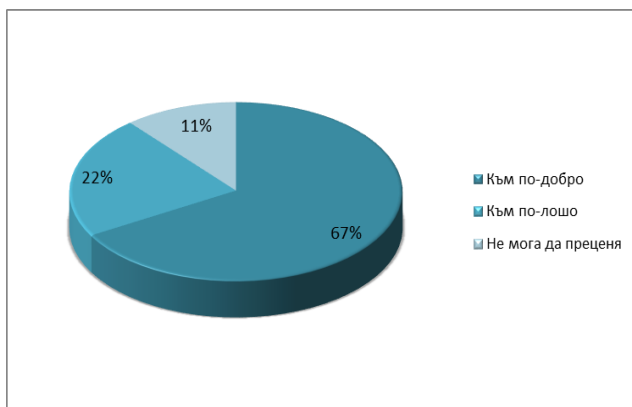
Мнозинството от двете групи анкетирани смятат, че има положителна промяна по отношение на развитието на административния капацитет. Близко 30% са на мнение, че няма осезаема промяна, като този дял сред служителите и съветниците е 27%. 12% от гражданите и заинтересованите страни отбелязват отрицателна промяна, докато 18% от общинските служители и съветници – значителен напредък в тази сфера.

За обобщена оценка за общото развитие бе потърсено и мнението на местната общност, което е визуализирано на фигура 21.

²⁴ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград и сред общинските съветници и служители, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Фигура 21. Оценка на развитието на общината от 2007 г. до момента²⁵

Данните от фигурата, показват, че мнозинството (67%) от анкетираните смята, че общината се развива положително.

**VII. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА
ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ**

В тази част на последващата оценка са разгледани няколко от основните оценителни въпроси относно ефективността, ефикасността, полезността и икономичността на използваните ресурси.

1. Оценителен въпрос VII. 1. Каква е ефективността (сравнителна ефективност) и ефикасността (икономическа ефективност) на използваните ресурси?

Оценката на ефективността и ефикасността на използваните ресурси се базира на сравнение между реално използваните ресурси при изпълнението на ОПР спрямо заложените за целия период на действие 2007-2013 г. Ефективността е необходимо да отговори на въпроса доколко са постигнати приоритетите, специфичните цели и мерките, а ефикасността дали постигнатите резултати водят до изпълнение на поставените цели. За целите на оценката на ефективността и ефикасността е извършен аналитичен преглед на изпълнените и договорени към 31.12.2013 г. проекти и дейностите, реализирани от община Разград, други организации и частни предприятия (*виж Приложение 3*).

²⁵ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Предвид **липсата на количествено измерими индикатори относно очакваната степен на въздействие и постигане на резултатите по цели, приоритети и мерки към края на 2013 г.**, и оценката на ефективността и ефикасността **е извършена на база съотношението между планирано финансово изпълнение и реалното изпълнение в съответствие с реализираните проекти и дейности към 31.12.2013 г.**

За целите на сравнението са използвани финансовите данни от приетата индикативна таблица за периода 2007-2013 г. по видове финансиране (средства от бюджета на общината; централния бюджет, фондовете на ЕС, ЕЗФРСР, частни инвестиции и други източници) и данните от реалното изпълнение по видове финансиране, отразено в Приложение 3.

В таблица 14 е представено обобщеното сравнение между планираните и изпълнени във финансово съотношение проекти и инициативи:

Таблица 14. Ефективност и ефикасност на приоритетите в изпълнение на ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г.

Наименование на приоритета	Планиран бюджет (в хил. лв.)	Изпълнен бюджет (в хил. лв.)	Относителен дял на изпълнение
Приоритет 1. Развитие и повишаване конкурентоспособността на общинската икономика	147 706	125 129	85%
Приоритет 2. Планово изграждане, рехабилитация и модернизация на общинската инфраструктура	110 542	50477	46%
Приоритет 3. Подобряване на условията за живот в общината	38 269	34 816	91%
Приоритет 4. Развитие и укрепване на институционалната среда и обществени партньорства	4 344	2 320	53%
Общо за ОПР на община Разград 2007 – 2013 г.	300 861	212 742	71%

Източник: Приложение 3 „Списък с реализирани проекти и дейности на ОПР Разград 2007-2013 г.“

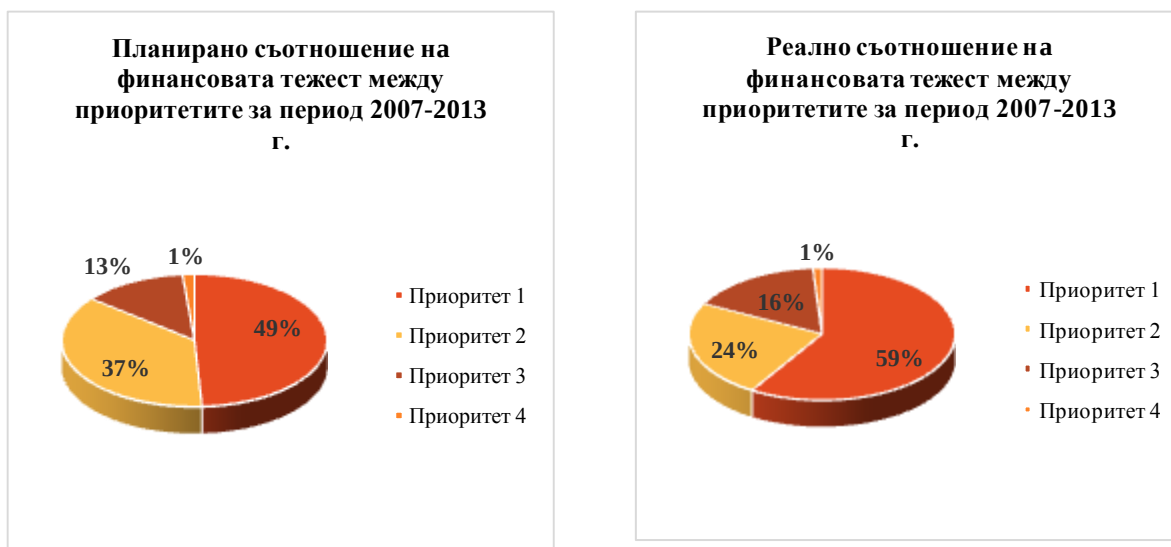
Планираните средства възлизат на 300 861 хил. лв. за изпълнение на четирите приоритета. Съотношението на общото изпълнение спрямо планираното е 71%. В това число не се включва бюджета на проектите, които към края на 2013 г. са в процес на реализация (общо 17 проекта на обща стойност 60,968 млн. лв или 20% от планирания

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

бюджет²⁶). Това сочи, че в края на периода се управляват една пета от всички договорени средства за изпълнение за периода. Финансовото изпълнение на Приоритети 2 и 4 е под средното за ОПР, а на Приоритет 1 и 3 - над средното.

На фигура 22 е представена сравнителна съпоставка на финансовата тежест на всеки от приоритетите в общата стойност на ОПР при планирането и при реалното изпълнение.

Фигура 22. Съотношение на изпълнение на приоритетите в ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г. спрямо планираното²⁷

От посочените данни могат да се направят следните изводи: няма промяна във финансовата тежест на приоритетите спрямо планираното съотношение. Основната сума е акумулирана в изпълнение на Приоритет 1 „Развитие и повишаване конкурентоспособността на общинската икономика“, както е планирано, но е изпълнен в по-голямо съотношение; на второ място по реализиран финансов ресурс е Приоритет 2 “Планово изграждане, рехабилитация и модернизация на общинската инфраструктура“ с 24% спрямо 37% планирани, а на трето място остава Приоритет 3 „Подобряване на условията за живот в общината“ с реализирани 16% от общата стойност на ОПР, спрямо планираните 13%. На последно място с изпълнен 1% спрямо общия реализиран ресурс е Приоритет 4, включващ мерки за развитие и укрепване на институционалната среда и обществени партньорства.

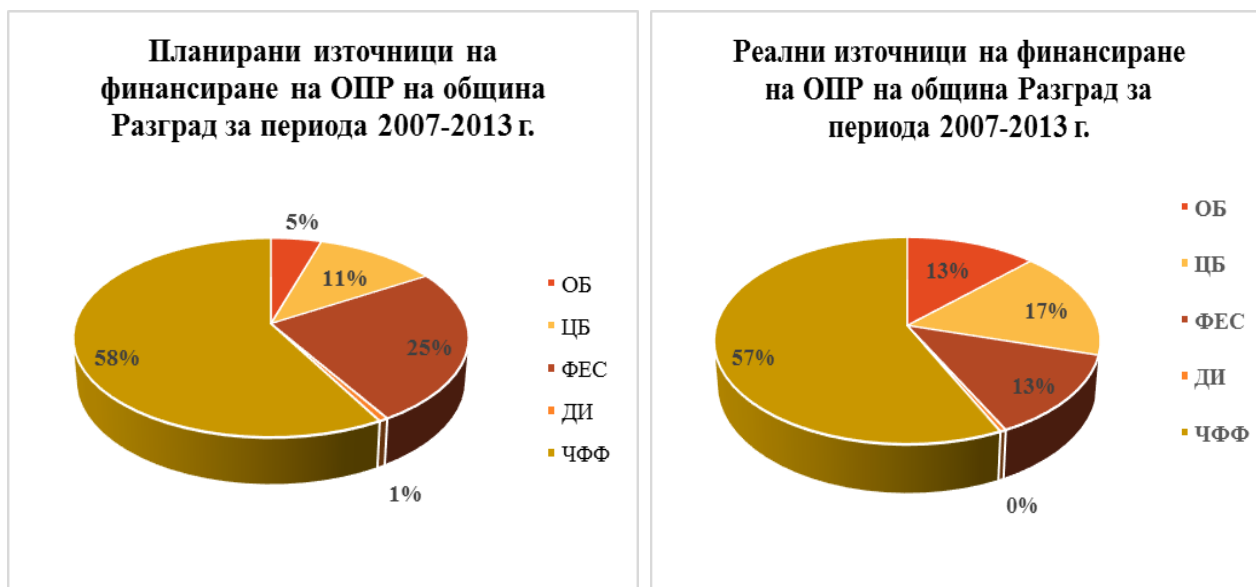
²⁶ Източник: Информационна система за управление и наблюдение на Структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН).

²⁷ Източник: Приложение 3 „Списък с реализирани проекти и дейности на ОПР Разград 2007-2013 г.“ и Индикативна финансова таблица на ОПР на община Разград 2007-2013 г.

Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.

Сравнителна съпоставка на планираните източници на финансиране и реално акумулираните е представена на фигура 23.

Фигура 23. Източници на финансиране на ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г.²⁸

Представените данни сочат, че основният акумулиран финансов ресурс е от Частните фондове и фирми в размер на 57% от общия финансов бюджет, който е малко по-малък от планирани дял от 58%. Планираният дял на общинския бюджет е изпълнен в крайно съотношение 13% от общото финансиране на ОПР. Акумулираният финансов ресурс от Централния бюджет също е по-висок от планирания – 17% към заложен 11%. Други източници са били планирани с изключително нисък дял от 1%, който при реалното изпълнение е изпълнен като 0,4%. Финансирането от Фондовете на Европейския съюз е планирано с 25%, а е изпълнено на 13%.

С оглед на извършения анализ може да се направи извода, че в ОПР 2007-2013 г. ОПР е планиран и изпълнен в приблизително еднакви съотношения в разпределението на финансов ресурс по приоритети и източниците на финансиране. Високият процент на реализация на ОПР на община Разград във финансово отношение се дължи основно на големия размер на осъществените инвестиции на частния сектор.

²⁸ Източник: Приложение 3 „Списък с реализирани проекти и дейности на ОПР Разград 2007-2013 г.“ и Индикативна финансова таблица на ОПР на община Разград 2007-2013 г.

Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.

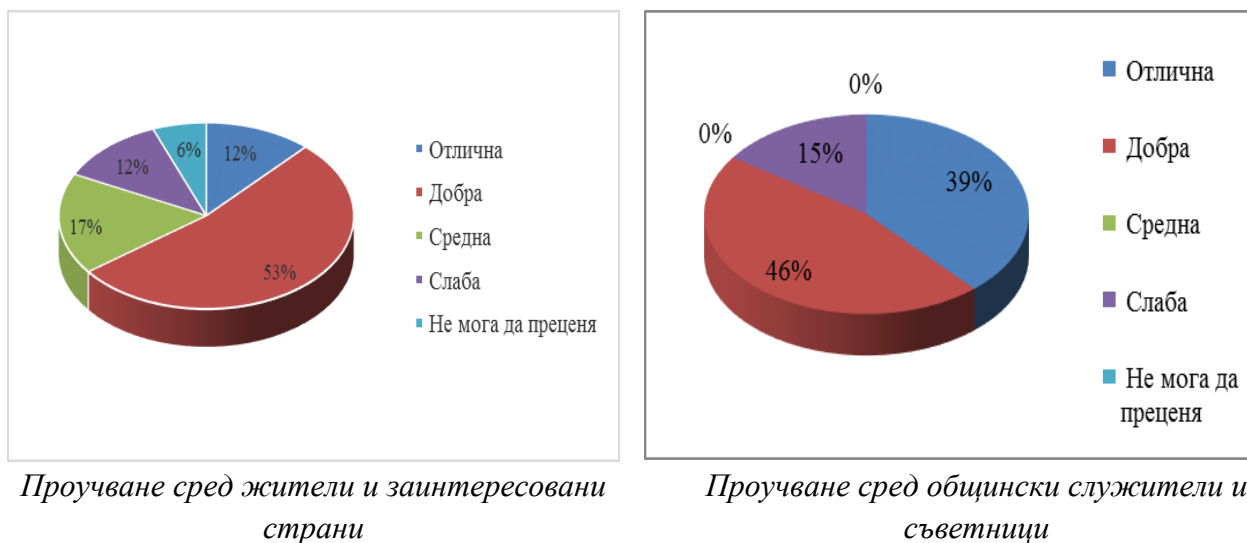
В Приложение №3 Списък с реализирани проекти и дейности на ОПР Разград 2007-2013 г. е посочен дела на изпълнение на всички цели и мерки, както и как финансовите ресурси се трансформират в продукти/резултати.

2. Оценителен въпрос VII. 2. Каква е полезността на използваните ресурси?

Измерването на ползите и полезността на ОПР е по-трудно доказуемо, поради факта, че социалните и екологични ползи не се изчисляват, а се анализират.

Конкретните ползи (въздействия/резултати/продукти) и разходи за общността, представени в **Приложение 3** към Последващата оценка на община Разград, са добра основа за анализ и съпоставка с бъдещите Последващи оценки на Общинските планове за развитие на следващите програмни периоди.

Показателна за ефективността, ефикасността и полезността на използваните ресурси е и **оценката на прилаганата политика за регионално и местно развитие на местната общност**, която е посочена на фигура 24.

Фигура 24. Оценка провежданата политика за регионално и местно развитие на община Разград²⁹

Основният дял на респондентите смятат, че провежданата политиката за регионално и местно развитие е от добра до отлична. Средна оценка на прилаганата

²⁹ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни и сред общински служители и съветници на община Разград, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

политика поставят 17% от гражданите и заинтересованите страни. 15% от анкетираните общински служители и съветници и 12% от жителите дават слаба оценка.

Ясен индикатор за полезността на вложените ресурси е ***степента на оказано въздействие върху целевите групи от гледна точка на техните потребности***. Мнозинството от респондентите в проучването сред жителите и заинтересованите страни смятат, че такова е оказано в средна степен.

Тези изводи ни дават основание да изведем твърдението, че ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г. е полезен за общността и целевите групи.

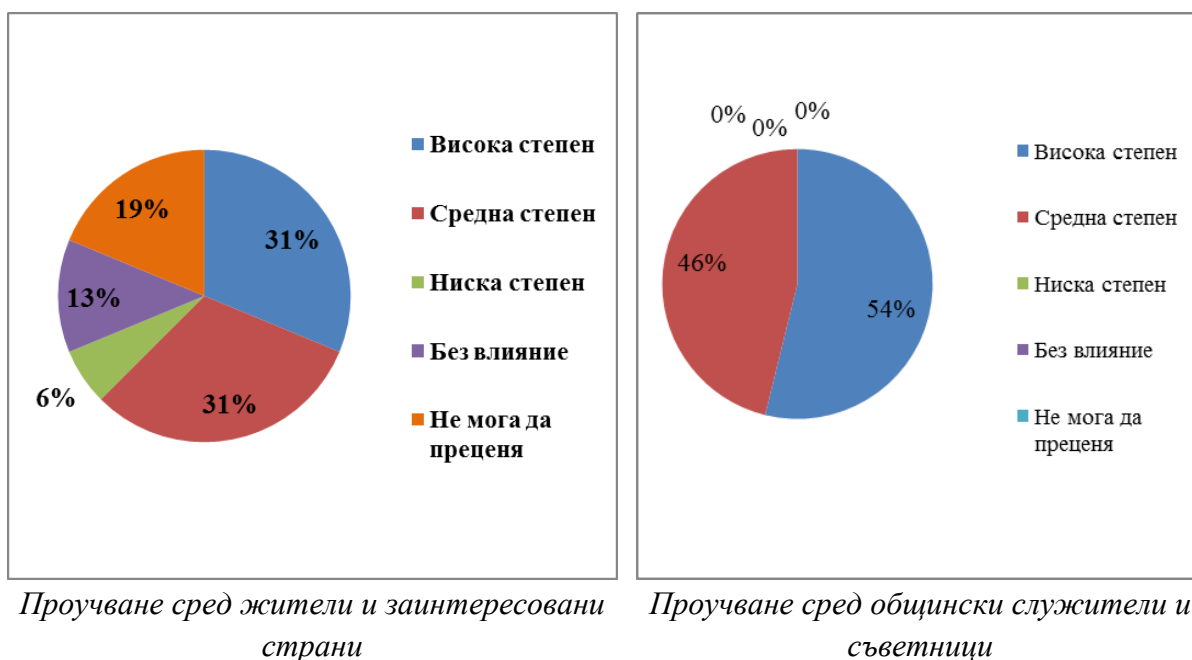
3. Оценителен въпрос VII. 3. Каква е икономичността на използваните ресурси?

Изпълнението на проектите на ОПР на община Разград, съфинансирани от ЕС или други източници е възложено чрез провеждане на процедури по реда на ЗОП за Община Разград, а за останалите бенефициенти по реда на ПМС №55 (№69 през 2013 г.). Изпълнителите са избрани въз основа на 2 критерия – „икономически най-изгодна оферта“ или „най-ниска цена“. Това ни дава основание да направим извод, че прилагането на принципите на публичност и прозрачност, свободна и лоялна конкуренция, равнопоставеност и недопускане на дискриминация при възлагане на изпълнението са предпоставка за икономичност, ефективност и ефикасност при разходване на публичните средства при изпълнението на ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г.

**VIII. ОСНОВНИ ФАКТОРИ, ОКАЗАЛИ КЛЮЧОВО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ЗА
ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР НА ОБЩИНА РАЗГРАД ЗА ПЕРИОДА 2007-
2013 г.**

Основен фактор за развитието на общината е безспорно **членството на България в ЕС (от 2007 г.) и достъпът до финансови средства от Европейски фондове**. Чрез паралелното анкетно проучване е представена оценката на местната общност, визуализирана на фигура 25.

Фигура 25. Оценка на степента на влияние на влизането на България в ЕС и достъпът до финансови средства от европейски фондове върху положителното развитие общината³⁰

Респондентите в голяма част определят степента на въздействие на членството на България в ЕС и достъпът до нови алтернативни финансови източници като средна до висока за положителното развитие на общината.

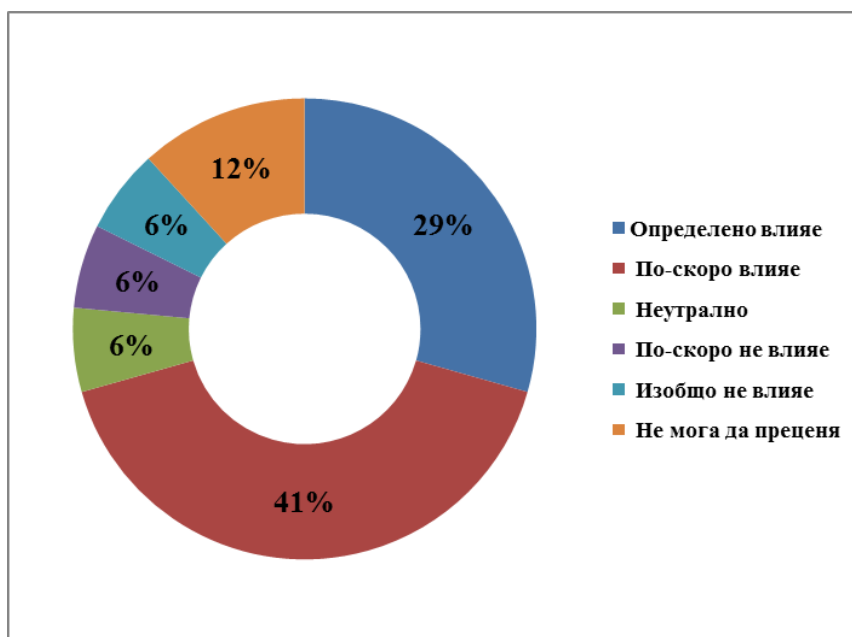
В пряка връзка с членството на България в ЕС е и **прилагането на политиката за регионално развитие/кохезионната политика и стратегическият подход на планиране, в частност прилагането на инструмента Общински план за развитие**.

³⁰ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни и сред общински служители и съветници на община Разград, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Оценката на местната общност относно прилагането на ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г. върху позитивното развитие на общината е отразена на фигура 26.

Проучване сред жители и заинтересовани страни

Фигура 26. Оценка на степента на влияние на влизането на България в ЕС и достъпът до финансови средства от европейски фондове върху положителното развитие на общината³¹

Близо 30% от гражданите и местните организации определят стратегическия подход и прилагането на ОПР в частност, като инструмент, влияещ определящо за положителното развитие на общината. Незначителен е делът на респондентите, които смятат че прилагането на ОПР по-скоро не влияе.

Един от основните и ключови фактори, който оказва влияние върху изпълнението на Общинския план за развитие и секторните политики, провеждани от общината, е **настъпилата през 2008–2009 г. световна икономическа криза**. В резултат на кризата, всички страни в Европа изпаднаха в рецесия и България не беше изключение. Кризата доведе до рязко намаляване на доходите на населението, което от своя страна доведе до ниска събираемост на данъците и неизпълнение на приходните части на централния и общински бюджети. Планираните от държавата, общините и бизнеса средства за инвестиране в развитие на инфраструктура и дейности намаляха, а в отделни моменти и

³¹ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни и сред общински служители и съветници на община Разград, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

буквално бяха спрени. През 2011 г. България отбеляза 2% икономически растеж, което се смята за знак за възстановяване. През 2012 г. се разрази и криза, която основно засегна ЕС. Тя беше предизвикана от фалита на Гърция и дълговите проблеми на другите страни от Евророната (особено Испания и Италия), което предизвика опасения за разпадане на еврото и крах на целия ЕС. Това засегна и България като член на съюза. През последните месеци ситуацията в Европа се подобрява, но България все още не е възстановила своя растеж на развитие. В края на 2013 г. инвестициите отбелязват спад, след няколко тримесечия на малък растеж. През изминалата година има и нулев растеж на кредити за бизнеса, което се случва за първи път, откакто се събират данни. В такава трудна обстановка изпълнението на планираните мерки в общинските планове за развитие (в това число и на община Разград) е повече от предизвикателство. Въпреки затрудненията от външната среда в община Разград са изпълнени над 300 проекта и инициативи, между които общински проекти и проекти на другите заинтересовани страни, което е **отлично постижение**.

По отношение на **административния капацитет** за изпълнение на плана, той трябва да се разглежда в неразривна връзка с **общия капацитет на държавната администрация за изпълнение на програми и проекти**. В етапите на подготовката, оценката, изпълнението, мониторинга и контрола на проектите участват множество отговорни страни, което предполага съществуването на координация и взаимодействие между тях. На практика обаче, този процес е трудно осъществим. В тази връзка един от основните фактори, водещи до създаването на **прекомерна административна тежест**, е ниското ниво на доверие между отделните звена, както и между институциите и бенефициентите, което дава отражение във въвеждането на свръх-контроли, припокриване в обхвата на контролните дейности, извършвани от отделните органи, „презастраховане“ и съответно бюрократизиране на процесите, ограничение на гъвкавостта на институциите и забавянето на всеки етап от проектния цикъл. Тази тежест е още по-голяма, когато различните контролни органи предоставят различни, в нередки случаи, противоречащи си становища по коректността или законосъобразността на един и същ разход/документ/действие. Поради недостатъчен административен капацитет в началото на периода не бяха договорени в срок множество проекти, а по някои финансови линии подадените проекти чакаха одобрение с години. В процеса на изпълнение на проектите също бяха допускани пропуски в сроковете за проверка на документите, което водеше до забавяне на изпълнението. Утежняване и забавяне процеса на изпълнение на проектите

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

създават и процедурите по предварителен/последващ контрол на документациите за възлагане на обществените поръчки, които в допълнение не създават гаранции за общината, че впоследствие няма да бъдат наложени финансови корекции за нарушения в същите процедури. Наложените финансови корекции също могат да се отнесат към оценката на капацитета за управление на проекти, въпреки че това доста често се дължи не толкова на лошо изпълнение, колкото на презастраховане от страна на управляващите органи на оперативните програми.

Наличният финансов ресурс е друг фактор, който оказва съществено влияние за политиката за местно развитие. Данните от направеното анкетно проучване сред общински служители сочат, че той се оценява като по-скоро недостатъчен от мнозинството от анкетиранияте (61%), докато малко над 30% го определят като достатъчен.

В тази връзка важен фактор е и **отпускането в срок на всички планирани средства за изпълнение на проектите**. Проектите, които са се финансирани със средства от общинския бюджет на Община Разград, са били реализирани в срок. Забавяни са средствата по проектите, финансирани от Оперативните програми на ЕС, особено в началото на плановия период, когато същите са стартирали. Причина за забавяния в реализацията има и в ненавременното изплащане на средствата по отправяните от Община Разград искания за плащания. Някои от тях са забавяни с повече от четири месеца.

Независимо от трудностите, администрацията на Община Разград, показва доста **добра успеваемост и активност в кандидатстването и изпълнението** на проекти по различни финансиращи програми. Общият брой на подадените проектни предложения към 31.12.2013 г. е 49 бр., от които: одобрени проекти 40 бр., в т. ч. изпълнени проекти – 25 бр., в процес на реализация – 15 бр., в процес на оценка – 0 бр.; неодобрени – 9 бр.

Със стартирането изпълнението на проекти по Оперативните програми са предприети редица мерки за оптимизация на работата по тази дейност. Процесът на мониторинг започва още при възникването на идеята за написване на проект. В структурата на общинската администрация функционира отдел „Програми и проекти“ с разписани в Устройствения правилник на общината, функции и правопомощия на експертите в него. Поддържа се актуален регистър на изпълняваните проекти, а на сайта на Община Разград регулярно се публикува информация относно дейностите на изпълняваните проекти.

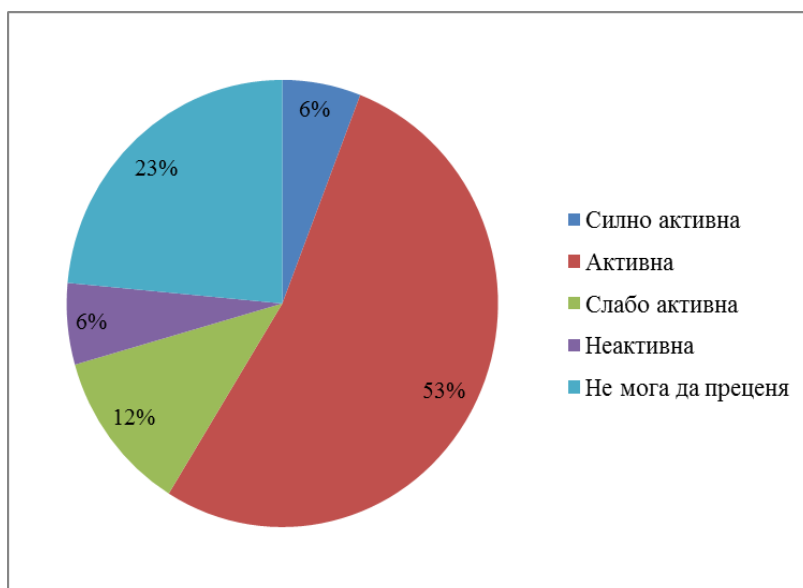

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Освен осигурената нормативна рамка на процеса по разработване и управление на проекти и осъществяването на различни политики от общината, през периода на изпълнение на Общинския план за развитие, служителите са преминавали през различни обучения, свързани с повишаване на техните знания и умения в областта, в която работят, и по този начин са повишили общата си компетентност за изпълнение на задълженията си. Общината е закупила и нови компютърни конфигурации и друга техника, което улеснява работата на служителите и води до по-голяма ефективност и ефикасност на процеса на координация и управление на общинските политики.

Един от факторите по отношение на изпълнението на ОПР е проектната активност, както на Община Разград като бенефициент, така и на отделните заинтересовани страни – бенефициенти по различните програми, в това число и фондовете на Европейския съюз.

В проведеното анкетно проучване сред гражданите бе зададен въпрос относно мнението им за проектната активност на Община Разград, която е конкретен бенефициент по голяма част от инфраструктурните мерки. Оценката е представена на фигура 27.

Фигура 27. Оценка относно проектната активност на общинска администрация Разград за устойчиво развитие на територията³²

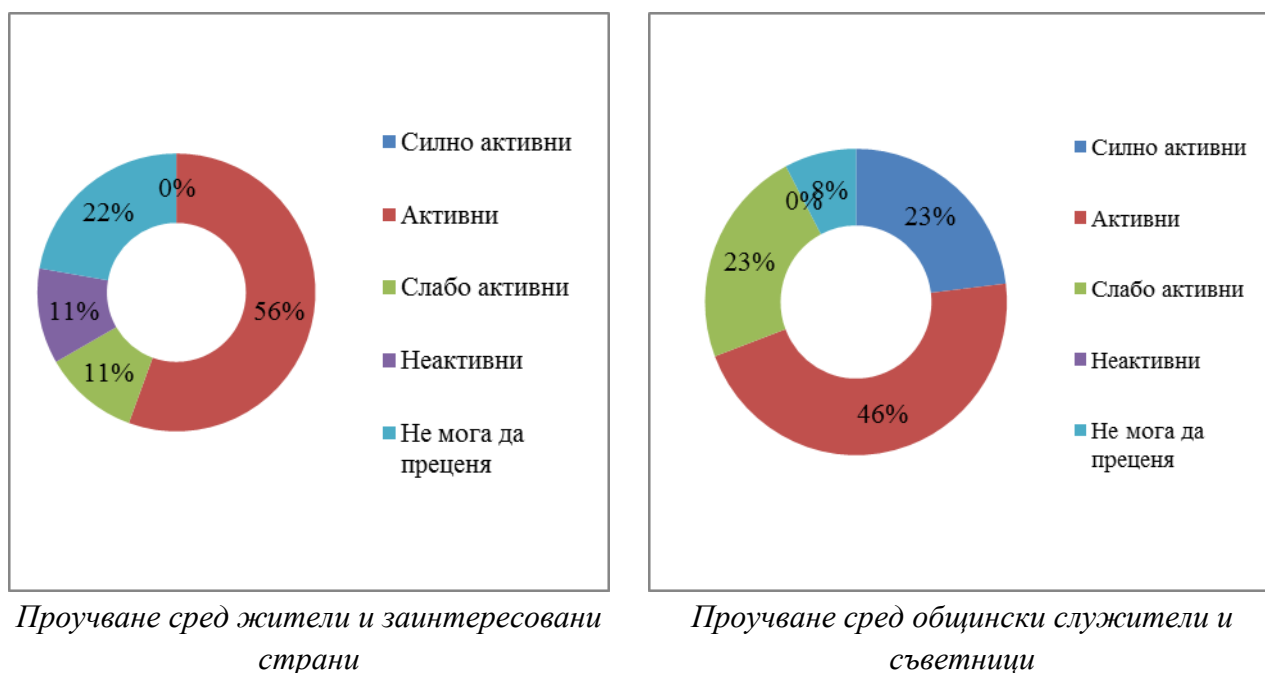
Мнозинството от респондентите (53%) определят общинската администрация като активна по отношение на кандидатстването с проектни предложения за осъществяване на подкрепени с външни публични ресурси дейности на територията на община Разград.

³² Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Разград, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Заинтересованите страни, включително образователните, социалните, културните, спортните, бизнес и неправителствени организации също могат чрез привличане на външен финансов ресурс да въздействат за развитието на сферата, в която е насочена дейността им. Чрез анкетно проучване сред служителите на община Разград, както и сред самите заинтересовани страни бе получена оценка за проектната активност на заинтересованите страни, като съпоставката е представена на фигура 28.

Фигура 28. Оценка относно проектната активност на заинтересованите страни в община Разград за устойчиво развитие на територията³³

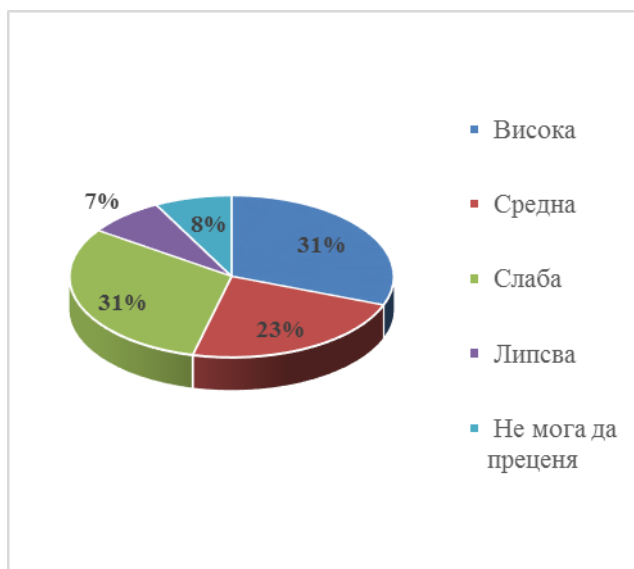
Мнозинството оценяват проектните действия на заинтересованите страни като активни, а само 11% от гражданите като слабо активни.

В пряка връзка с проектната активност е **заинтересоваността и участието на местната общност във връзка с провежданите дейности по реализация на ОПР 2007-2013 г.** Екипът на изпълнителя проучи мнението на общинските служители и съветници по този въпрос, като данните са визуализирани на фигура 29.

³³ Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни и сред общински служители и съветници на община Разград, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

Фигура 29. Оценка на заинтересоваността и участието на местната общност във връзка с провежданите дейности по реализация на ОПР 2007-2013 г.³⁴

С равни дялове са анкетираните, които оценяват заинтересоваността и участието на местната общност като висока и тези, които я определят като слаба, докато 23% от тях й дават средна оценка. Незначителен дял имат служителите и съветниците, които считат, че такава липсва.

Адекватността и прозрачността на критериите и процедурите за подаване на проекти и оферти е друг важен фактор за ефикасността на вложените ресурси. По този въпрос анкетираните граждани и заинтересовани страни в голямата си част (44%) не могат да дадат оценка, докато 31% ги определят като по-скоро адекватни и прозрачни, а 25% като по-скоро неадекватни и непрозрачни.

³⁴ Източник: Собствено анкетно проучване сред общински служители и съветници на община Разград, проведено в периода септември-октомври 2014 г.

IX. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТНОСНО ПРОВЕЖДАНЕТО НА ПОЛИТИКАТА ЗА РЕГИОНАЛНО И МЕСТНО РАЗВИТИЕ

Общинският план за развитие на община Разград 2007-2013 г. е основополагащ документ за провеждане на регионална политика на местно ниво. Чрез разработването му е създадена стратегия за развитието на района и са обективирани действията на местната изпълнителна власт. Създадени са условия за планирани и целенасочени действия, с които да се подобри жизнения стандарт на живеещите в общината. От гледна точка на оценката на стратегическия документ е изключително важно да се анализира текущата ситуация на територията на общината и да се оценят ефектите и въздействията от изпълнението на плана.

По отношение на процеса на планиране и програмиране са налице определени тенденции, произтичащи от разбирането, че планът е еднократен акт със завършен краен продукт. Това предполага преди всичко вътрешно усъвършенстване на процеса на планиране и частично развитие на неговите съставни елементи. Други рискове са външната променлива и динамична среда, които биха повлияли върху реализирането на целите на местната политика за развитие.

При изготвянето на Общинския план за развитие 2007-2013 г. на община Разград липсват поставени конкретно измерими целеви индикатори по цели и приоритети, които от своя страна водят до трудности при оценяване изпълнението на плана и това в каква степен заложените цели/приоритети са постигнати, поради което за обективност на оценката бяха използвани финансовите индикатори по мерки, цели и приоритети.

При изпълнението на Общинския план за развитие на община Разград за 2007-2013 г. се наблюдават различни тенденции в постигането на приоритетите и целите.

Планираните средства възлизат на 300 861 хил. лв. за изпълнение на четирите приоритета. Съотношението на общото изпълнение спрямо планираното е 71%. В това число не се включва бюджета на проектите, които към края на 2013 г. са в процес на реализация (общо 17 проекта на обща стойност 60,968 млн. лв или 20% от планирания бюджет³⁵). Това сочи, че в края на периода се управляват една пета от всички договорени средства за изпълнение за периода.

³⁵ Източник: Информационна система за управление и наблюдение на Структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН).

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

По Приоритет 1 „Развитие и повишаване конкурентоспособността на общинската икономика“ са акумулирани 125 129 хил. лв. или 85% от планираните.

По Приоритет 2 „Планово изграждане, рехабилитация и модернизация на общинската инфраструктура“ са акумулирани 50 377 хил. лв. или 46% от планираните.

По Приоритет 3 „Подобряване на условията за живот в общината“ са акумулирани 34 816 хил. лв. или 91% от планираните.

По Приоритет 4 „Развитие и укрепване на институционалната среда и обществени партньорства“ са акумулирани 2 320 хил. лв. или 53% от планираните.

Като цяло могат да се направят следните изводи за изпълнението на ОПР на община Разград за периода 2007-2013 г.:

- ***привлечен е значителен външен финансов ресурс;***
- ***към 31.12.2013 г. са изпълнени/в процес на изпълнение основополагащи за развитието на община Разград проекти.***

Община Разград е реализирала ***проекти*** за подобряване както на ***техническата, така и на социалната инфраструктура, с поставен акцент върху развитие на туризма.*** Реализирани са също и различни ***„меки“ проекти и инициативи*** за подобряване на заетостта, образованието, социалните услуги, културните и спортните дейности. Облагородени са много ***нови места за отдих***, като са направени и сериозни инвестиции за ***благоустройство и подобряването на инфраструктурата в общината.*** Създадени са ***партньорства с други общини***, както и с ***местни организации.*** Въпреки това е необходимо общината да продължи инвестициите в инфраструктурни и „меки“ проекти.

По-общи въздействия на изпълнените проекти и дейности са следните:

- ***подобро е икономическото развитие на общината***, включително са създадени условия за ***подобряване обслужването на бизнеса и насърчаване на инвестициите в общината;***
- ***подоброена е транспортна инфраструктура и облагородена градска среда;***
- ***подоброена е социалната, здравната, културната, образователната и спортната инфраструктура;***
- ***подоброена е туристическата инфраструктура*** и са изградени ***нови средства за подслон;***
- ***увеличен е броят на хората с осигурен достъп до предлаганите социални услуги в общността;***
- ***подоброено е качеството на околната среда.***

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

След проведеното анкетно проучване като най-значими за местната общност проекти са посочени следните:

- „Изграждане на бизнес-зона „Перистър“ в югозападната част на гр. Разград“;
- „Реконструкция и обновяване на художествена галерия „Професор Илия Петров“ и къща-музей „Анани Явашов“ в град Разград в подкрепа на интегрираното и устойчиво градско развитие“;
- „Рехабилитация на общински път RAZ 1113 /III-4902/ „Побит камък-Дяново-Разград“ в подкрепа на развитието на икономическия и туристически потенциал на градския ареал“;
- „Предоставяне на комплекс от услуги в семейна среда на хора с различни видове увреждания и самотноживеещи хора - дейности „Социален асистент“ и „Домашен помощник“;
- Подготовка на проект за управление на отпадъците на територията на регион Разград;
- „Община Разград - ефективна, ефикасна и прозрачна общинска администрация в услуга на потребителите“;
- „Подобряване на физическата среда на жилищни квартали извън центъра на град Разград в подкрепа на устойчивото и интегрирано градско развитие“;
- „Преодоляване на социалното изключване чрез разкриване на Дневен център за пълнолетни лица“;
- „Разград - градът е сцена“;
- „Абритус - мистика и реалност“;
- „Повишаване енергийната ефективност на образователната инфраструктура в община Разград, съпътстваща устойчиво развитие“;
- „Създаване на зелена и достъпна градска среда в централна градска част на град Разград“.

По отношение на изпълнените дейности по управление, наблюдение и оценка на плана са изготвени междинна оценка и актуализация на ОПР въз основа на нея. Не са разработвани и приемани годишни доклади за наблюдение и оценка на ОПР съгласно изискванията на чл. 23, ал 4 от ЗРР. Изготвяни са само програми за реализация на ОПР за 2012 г. и 2013 г. и отчети на Кмета в съответствие с чл. 44, ал. 5 от ЗМСМА, чрез които може да се проследи в голяма част изпълнението по мерките на плана.

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

С предприетите действия, свързани с осигуряване на информация и публичност относно реализацията на ОПР, **общината е осигурила широка обществена подкрепа и е включила в процеса на изпълнение всички заинтересовани страни.**

Процесът на изпълнение на плана е повлиян от **редица положителни и негативни фактори.** Община Разград е успяла да **привлече значителен ресурс от средства на Европейския съюз** и други национални източници на финансиране. Безспорно **финансовата криза в Европа** е оказала негативно въздействие върху изпълнението на плана, тъй като значително са намалели частните инвестиции, както и значително се е увеличила безработицата, породена от липсата на възможност на заетост.

Местните заинтересовани страни смятат, че **основните фактори, стимулиращи развитието на община Разград** през последните години, са съхранените традиции и културни ценности, туризма и изградената техническа инфраструктура. Общинските служители пък са на мнение, че наличието на природни условия и ресурси, ефективното усвояване на финансови ресурси за реализация на проекти и привличането на инвестиции са сред факторите, стимулиращи развитието.

От направеното **анкетно проучване, в обобщение на мнението на гражданите, основните препоръки, които могат да се направят по отношение на политиката за местно развитие са:**

- да се търсят начини за намаляване на безработицата и създаване на нови работни места;
- да се задържат младите специалисти и да се работи за осигуряването на работни места на младите кадри;
- Общината да работи за привличане на инвестиции;
- да се поддържа и да се доразвива постигнатото до момента – както по отношение на кадрите, така и по отношение на инфраструктурата;
- да се търсят начини за повишаване на осведомеността на гражданите относно развитието на общината и държавата в рамките на ЕС - поетите ангажменти и отговорности.

Насърчава се **приоритетното кандидатстване с проекти, за да може да бъде привлечен по-голям дял външен финансов ресурс.**

След обстоен преглед на **Общинския план за развитие на община Разград за периода 2014-2020 г.** констатирахме, че **основните недостатъци в системата за мониторинг на ОПР 2007-2013 г. – липсата на ясни и измерими междинни и най-вече крайни индикатори за проследяване на изпълнението и липсата на Програма за**

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

реализация - са отстранени. Това ще позволи изготвянето на точна и обективна Последваща оценка на ОПР 2014-2020 г.

Препоръката ни към Кмета на Община Разград и Общински съвет – Разград е да се продължи с изготвянето и приемането на пълни, спрямо изискванията в ППЗРР, годишни доклади за изпълнението на ОПР, в които да се включи и отчет на планираните индикатори и показателите за въздействие.

В новия ОПР за периода 2014-2020 г., всички дефинирани приоритети и цели са съгласувани с европейските, националните и регионалните стратегически документи, поради което оценителят няма конкретни препоръки относно подобряване на външната съгласуваност на документа.

По отношение на *местните секторни политики* се препоръчва след изтичането на срока на действие на приетите, своевременно да се актуализират или *да се разработят нови за срок покриващ времевата рамка на ОПР на община Разград за периода 2014-2020 г.*

По отношение прилагането на *принципите на информираност, партньорство и публичност*, препоръките са насочени към запазване на използваната форма за осигуряване на публичност чрез Интернет страницата на общината, провеждане на обществени обсъждания и информационни събития.

С оглед на изведената последваща оценка, анализа на тенденциите на статистическите показатели, изграденият капацитет за разработване и управление на проекти, *оценителят дава положителна прогноза относно местното развитие на община Разград и предвижда по-високо средно изпълнение на ОПР на община Разград за периода 2014-2020 г., спрямо предходния план.*

*Доклад за Последваща оценка на
Общински план за развитие на община Разград 2007-2013 г.*

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение №1. Анкетна карта за проучване на мнението на общинските служители и съветници относно изпълнението на Общински план за развитие (ОПР) на община Разград за периода 2007-2013 г.;

Приложение №2. Анкетна карта за проучване на общественото мнение относно изпълнението на Общински план за развитие (ОПР) на община Разград за периода 2007-2013 г.;

Приложение №3. Списък с реализирани проекти и дейности на ОПР Разград 2007-2013 г.